

Uredništvo: Ljubljana, Knaževa ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Inzeratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492. Podružnica Maribor: Gosposka ulica št. 11. — Telefon št. 2455. Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2. — Telefon št. 190. Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100. Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42. Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

„Življenje in svet“

POGAJANJA v ZASTOJU

Ker se Lavalu še ni posrečilo najti primerne osnove, ki bi bila za vse sprejemljiva, so zastali razgovori med Rimom, Parizom in Londonom

Rim, 27. oktobra. AA. DNB poroča: Upi, da bi bilo kmalu konec italijansko-abisinskega spora, postajajo čedalje slabši. Italijansko javno mnenje ne zaupa več tendenčnim poročilom iz angleških virov, ki govore o diplomatskih pogajanjih. Po mnenju italijanskih krogov so ta poročila posledična voilne agitacije v Veliki Britaniji.

Addis Abeba, 27. oktobra. o. Abesinski merodajni krogi pravijo, da abesinska vlada še ni prešla uradnega poročila o stališču Velike Britanije o naj-novejšem mednarodnem položaju. Abesinski vodilni krogi so mnenja, da bo Velika Britanija tudi v bodoče ostala pri svojem dosedanjem zadržanju in izrekajo glede tega svoje zadovoljstvo. V ostalem pa so abesinski merodajni krogi zelo rezervirani in ne dajejo izjav o posameznih dogodkih. Splošno pa izjavljajo, da abesinska vlada zdaj ne bi mogla več sprejeti takih predlogov, ki bi jih bila še pred meseci prav rada proučila. V ostalem pa abesinska vlada ni prešla še nobenih poročil uradnega značaja o mirovni predlogih. Vsa obvestila ima samo iz tujih listov. Zato o teh predlogih ne more povedati svojega mnenja. V sedanjem trenutku bi bili ti predlogi, če bi prišli z uradne strani, nesprejemljivi.

V okolici abesinskega cesarja zatrujejo, da bi bil v najskrajnejšem primeru pripravljen odstopiti Italiji provinci Ogaden in Danakil, v nobenem primeru pa ne bi pristal na odcepitev pokrajine Tigre, kjer je stara abesinska prestolnica. Boji se namreč, da bi ga vrgli s prestola, če bi žrtvoval nekdanjo prestolnico in najsvetejše kraje Abesincev. Na drugi strani je abesinski cesar mnenja, da ne bi mogel riskirati umika svojih čet, ne da bi prej prišlo do odločilne bitke. Abesinska plemena bi smatrala za izdajstvo, ako bi se morala umakniti brez boja. Zato je za začetek mirovni pogajanj neobhodno potrebno, da se najprej umaknejo Italijani z abesinskega ozemlja, dokler pa se to ne zgodi, ne more biti govora o umiku abesinskih čet, niti o mirovni pogajanjih.

London, 27. oktobra. AA. »Press Association« poroča, da je predsednik francoske vlade Laval obvestil angleško vlado o »poizkusnih predlogih« za rešitev abesinskega spora, ki so mu jih stališči v italijanske strani. Podrobnosti teh predlogov ni mogoče izvedeti. Agencija pristavlja svojemu poročilu, da je angleška vlada pripravljena proučiti vse mirovne predloge, vendar pa ob enem naglašja, da pri tem ni mogoče odstopiti od stališča, ki ga določa pakt Društva narodov. Gotovo je, da angleška vlada ne namerava iznemeniti svojega stališča glede sankcij tako dolgo, dokler bo

trajal spopad v Abesiniji. Diplomatski poročevalec Reuterja javlja, da je v Londonu prav malo upanja za mirno rešitev spora. Tudi naj-novejši predlogi za sklenitev miru z italijanske strani, ki jih je sporočil Laval, niso zadovoljili angleških političnih krogov. Ti predlogi naj bi se sprejeli v celoti. Ker pa abesinski cesar odklanja pogajanja tako dolgo, dokler bo Italija na abesinskem ozemlju, Anglija ne more proučiti nobenih predlogov, ki bi omogočili Italiji, da obrzhi pokrajino Tigre.

Nemčija in Amerika ostaneta nevtralni

Ne bosta se pridružili sankcijam, ustavili pa bosta izvoz orožja in municije v vojskujoče se države

Washington, 27. oktobra. AA. Vlada USA je danes poslala Društvu narodov svoj odgovor. Po mnenju Havasovega poročevalca je ameriška vlada povedala v tem svojem odgovoru mnogo več, kakor pa je svoj čas izjavila, ko je izbruhnila italijansko-abisinski spor. Odgovor je hkrati nekak poziv k miru. Havas poroča, da so se že teden dni vršili med ameriško in angleško vlado zaupni razgovori in da je angleška vlada obljubila podpirati na bodoči pomorski konferenci ameriško stališče. Angleška vlada se bo uprla zahtevi japonske vlade, prav tako bo odklonila razpravo o tonazi ladij nad 35.000 ton. V odgovoru naglašja, da motri ameriška vlada z zanimanjem posamezna in skupna prizadevanja, ki naj ohranijo mednarodni mir in skrajšajo vojno. Ameriška vlada je sklenila izvajati strogo nevtralnost. Zadevni zakon je bil sprejet z namenom, da bo mogoče točno opredeliti zadržanje Amerike v sedanjih izjemnih dogodkih. USA se bodo ravnale strogo po

duhu pariškega pakta in drugih pogodb o ohranitvi miru. Ameriška vlada se poslužuje vsake prilike, da moralno vpliva v korist miru po vsem svetu in da sodeluje pri tem cilju z vsemi praktičnimi sredstvi svoje zunanje politike. Omenja nato razne pakete in naglašja, da nalagajo ti pakti osem narodom velike odgovornosti. Noben narod ne more odobravati za držanja tiste države, ki svojih obveznosti ne izpolni.

Pariz, 27. oktobra. AA. Havas javlja: Današnji »Ordre« priobčuje izjavo, ki jo je dal državnemu kancelarju Hitlerju francoskemu novinarju Brugnonu. Hitler pravi v svoji izjavi med drugim: Politiko, ki jo vodi Francija v italijansko-abisinskem sporu, obdružuje. Ker se desle Nemčija nikakor ni mešala v ta spor, je verjetno, da bo Nemčija v primerem trenutku poklicana, naj posreduje. Z državama, ki sta v vojni, ne moremo prekiniti nobenih trgovinskih stikov, da pa dokazemo svojo ljubezen do mira, ne bomo pošiljali ne eni ne drugi stranki nobenega orožja.

Francija za odgoditev sankcij

Zenova, 27. oktobra. AA. Francoska vlada je obvestila generalno tajništvo Društva narodov, da je pripravljena izvajati gospodarske sankcije, kakor jih je predlagal sankcijski odbor v svojih predlogih številka 3 in 4. Izvajati jih bo začela z dnem, ki ga bo določil koordinacijski odbor na svoji seji dne 31. oktobra. Francoska vlada pa prosi, naj bi ji koordinacijski odbor dovolil štiridnevni rok za zadnje priprave.

Položaj na bojiščih nespremenjen

London, 27. oktobra. AA. Reuter poroča: Italijansko-abisinsko vojno označuje po štirin tednih dejstvu, da ni nobenih odločilnih dejanj. Obe sovražni vojski molčita, če pa se zbira druga proti drugi, ne da bi se spopadli. Italijanske čete generala de Bona ne bodo napredovale proti Makal pred novembrom. Ras Sejum je v Tembienu s 150.000 možmi. Bolj na levo do sudanske meje sta ras Kasa in ras Jeluburu s 100.000 in s 40.000 vojaki. Pri Edaga-Hamusu je proti Italijanom postavljenih 20.000 Abesincev. Zadaž za temni so Abesinci zbrali veliko število vojakov pri Debrataboru, Saicoti in Desiju.

Na južnem bojišču uporablja general Graziani uzodaj samo vojake domacine, imenovane ducaie. Čete generala Grazianija stoji na erli od Dola do Dohota. Močni navpičevirajo njegovo prodiranje. V popolno tajno je ovito gibanje tistih 15.000 vojakov, v celotnem domacinov, ki jim poveljuje general Mariotti. Ta oddelek je začel prodirati skozi Danakilsko puščavo in je zavzel gorovje Asua Ali. Reuterjevo poročevalce v Asmari smatra, da je Kalafo zapadno od Danjereja padel zato, ker so italijanske čete zavzele Danjerej. Italijanom naklonjeni sultan Oludiru zasleduje sovražnika, ki se umika. Njegovo prodiranje je ustavil poglavar Hamet Badil. V tej bitki, ki se je končala s porazom Abesincev, je bil Hamid Badil ranjen. Sultan Oludiru je nato krenil proti Kalati s tako naglim pohodom, da je popolnoma presenetil branilce in trdnjave in jo zavzel brez odpora. Na ta način so se Italijani polastili glavne točke, ki obvladuje razsežno pokrajino, v kateri sta skušala ras Desta in ras Nasibu utrditi svoje postojanke.

Novi krediti za vojne ladje

Rim, 27. oktobra. AA. Reuter poroča: Danes je izšel kraljev dekret o izrednem kreditu 404 milijonov lir. Kredit je namenjen gradnji novih vojnih ladij in modernizaciji starih. Ti izredni izdatki bodo razdeljeni na finančna leta 1935 do 1938.

Zadružni kongres

V Jugoslaviji je 7.000 zadrug, ki imajo nad 900.000 članov

Osijek, 27. oktobra. o. Tu se je vršil danes po večerajšnji letni skupščini Glavne zadružne zveze danes Zadružni kongres, ki je bil zelo dobro obiskan. Kongres je predsedoval notranji minister dr. Korošec, ki je bil večeraj ponovno izvoljen za predsednika Glavne zadružne zveze. Kongres je otvoril s kratkim nagovorom, v katerem je očitno važnost zadružništva pri urejanju gospodarskih razmer. V imenu kmetijskega ministrstva je pozdravil kongres načelnik Vladimir Vujanović, naka je imel inž. Štrajković predavanje o zadružništvu državnih namestencev. Sledila je daljša razprava o sanaciji Saveza hrvatskih seljaških zadrug, naka je bila sprejeta daljša resolucija, ki ugotavlja, da je v Jugoslaviji 7000 zadrug, v katerih je včlanjenih nad 900.000 zadrugarjev. Kongres je po drobno razpravljal o težavah kreditnega

zadružništva in zahteva, da se izdajo primerni ukrepi za obnovo likvidnosti kreditnih zadrug. Osnuje naj se Zadružna banka, kateri naj država zagotovi potrebna sredstva, da bo mogla uspešno podpirati kreditne zadruge. Čimprej naj se izdajo primerni ukrepi za sanacijo vseh ostalih zadružnih panog. Pospešiti naj se likvidacija agrarne reforme tako, da bodo agrarni naseljenci čim prej postali lastniki zemlje, 50 odstotkov posojil kolonistom naj se odpiše, ostanek pa naj se odplača v državnih papirjih po nominalni vrednosti. Proračun kmetijskega ministrstva naj se poviša tako, da bo moglo pravično vršiti svoje naloge. V pogledu sankcij naj se zaslži tudi Glavna zadružna zveza. Resolucija je bila soglasno sprejeta in s tem kongres zaključen.

Knez-namestnik v Londonu

London, 27. oktobra. AA. Danes ob pol 2. je stalni angleški državni podtajnik za zunanje posle G. Robert Vansittart priredil v svojem domu kosilo v čast Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge.

Opozicijski shod v Šabcu

Beograd, 27. oktobra. o. Danes je bil v Šabcu tabor združene opozicije. Govorili so vsi trije voditelji srbijanskega dela opozicije Ljuba Davidović, Joca Jovanović in dr. Dragoljub Jovanović. Kot zastopnika dr. Mačka sta nastopila njegova odposlanca dr. Čelan in dr. Sol. Ljuba Davidović je v obliki desetih narodnih zapovedi orisal zahteve združene opozicije. V svojem govoru je tudi sporočil, da se bodo v kratkem zopet sestali v Zagrebu voditelji izvenparlamentarne opozicije in sestavili svoj program. Dr. Sol in dr. Čelan sta zborovalcem sporočila pozdrave dr. Mačka.

Konferenca zobnih tehnikov

Beograd, 27. oktobra. p. V prostorih Zveze privatnih namestencev je bila danes konferenca zobnih tehnikov, ki so razpravljali o svojem materialnem in socialnem položaju. V resoluciji, ki jo dostavljajo merodajnim činiteljem zahtevajo, da se strogo izvajajo določbe zakona o zaščiti delavcev, glede zobnih zdravnikov in zobnih tehnikov. Končno zahtevajo pravico, da po položnem izpitu lahko odpravljajo zobotehnične delavnice.

Huda eksplozija v japonskem rudniku

Tokio, 27. oktobra. o. V enem največjih japonskih rudnikov, v Kuoku se je pripetila velika katastrofa. V času, ko je bilo v enem izmed razsežnih rovov na delu okrog 200 rudarjev, je nastala strahovita eksplozija metana. V hipu je bil ves rov porušil in velik del rudnika v plamen. Vsi poklicniki, da bi rešili zašute rudarje, so bili brezuspešni. Do sedaj so izklopali 60 strahovito razmesarjenih trupel, kojih indendentni sploh ni mogoče ugotoviti. Nobenega upanja ni, da bi ostal je eden izmed zasutih rudarjev še živ.

Pred krizo španske vlade

Madrid, 27. oktobra. AA. Havas poroča: Splošno mislijo, da bo kriza vlade, ki jo pričakujejo za prihodnje dni, samo delna. Na mesto Lerrouxa bo prišel Canto, takisto radikal. Verjetno je, da bo zapustil kabinet tudi prosvetni minister Rocca. Na podlagi poročila anketnega odbora je minister za javne gradnje odstavil nekaj visokih uradnikov.

Proslava čsl. narodnega praznika v Beogradu

Beograd, 27. oktobra. p. Na svečan način je bil danes proslavljen češkoslovaški narodni praznik v spomin osvobodjenja češkoslovaškega naroda. V prostorih JČ lig je bila svečana matineja, ki so se udeležili najodličnejši predstavniki. Poleg češkoslovaške kolonije in zastopnikov zveze JČ lig so bili navzoči tudi zastopnik Nj. Vel. kralja general Božić, zastopnik vlade finančni minister Letica ter ves diplomatski zbor. Zvečer je bil na češkoslovaškem poslanstvu velik sprejem.

Politični položaj

Beograd, 27. oktobra. V krogih blizu vlade dr. Stojadinovića motre bodoči razvoj političnih dogodkov z največjim mirom. Zadnjemu glasovanju v Narodni skupščini je bil namen pospešiti proces ustanovitve Jugoslovenske radikalne zajednice ne le med ljudstvom, temveč tudi v Narodni skupščini. Spritno napada združenih heterogenih elementov v skupščini je Jugoslovenska radikalna zajednica pokazala svojo življenjsko silo s tem, da je takoj pokrenila močen proinapad. V par dneh se je v poslanski klub JRZ vpisalo že 140 narodnih poslancev. Ta vpis ni bil podoben prejšnjim, ko so se poslanci vsakih 15 dni vpisovali in ko so izstopali iz raznih klubov. Z vstopom v ta klub so se vpisali tudi v stranko.

Narodni skupščini odkrito izjavil v svojem znancem govoru, da preuša vlada vprašanje predsedstva Narodni skupščini, da ga sama uredi. Radi naših ustavnih predpisov dr. Stojadinovića ni mogel dati nobene druge izjave. Zaradi tega glasovanja od 20. oktobra ni mogoče vezati na vprašanje razmerja vlade napram skupščini. To razmerje se bo razrešilo, ko bosta vlada in skupščina prišli v neposredne stike pri predložitvi zakonskih predlogov in pri glasovanju o njih. Posamezni ministri so že pred dnevi izročili Narodni skupščini več zakonskih predlogov v razpravo. Prišli bodo še novi zakonski predlogi. Tedaj se bo pekežalo, ali je mogoče nadaljnje delo sedanje Narodne skupščine ali ne.

Dotlej pa vlada nima poviča, da bi izpremenila svoje prejšnje stališče napram Narodni skupščini. Med nadaljnjim delom Narodne skupščine bodo prišli na dnevni red politični zakoni. Od teh je posebne važnosti volilni zakon. O tem zakonu nameravajo vodilni krogi izvršiti naširšo konzultacijo. Glede tega zakona obstojata v glavnem dva nazora. Eni so za volilni zakon z okrožnimi listami, drugi pa se hočejo vrniti k sreskim kandidaturam. V prvih JRZ se pa uveljavlja novo stremljenje, in sicer to, naj bi se kandidati ne vezali z osebami, marveč z gotovo politično stranko, oziroma političnim programom. S tem bi bile okrepjene velike stranke, prepričani pa bi kandidature poedincev ali disidentov.

Delo za organizacijo JRZ se bo nadaljevalo z največjo energijo med ljudstvom. S tesnim sodelovanjem med izvršnim odborom in poslanskim klubom JRZ bo postalo delo na terenu še podnejšje. Z narodnimi poslanci je stranka dobila falango zelo energičnih organizatorjev in propagatorjev. Za enotno in složno organizacijsko delo stranke jamči in skrbi že sam izvršni odbor, v katerem njegovj štirje člani z g. Acom Stanojevičem na čelu vodijo celokupne posle z največjim soglasjem in sporazumom. Iz vsega tega sledi, da je razvoj notranjega položaja med nami usmerjen v pravilno smer normalizacije političnih razmer, usmerjen k demokraciji in k vrstvi državnega in narodnega edinstva. Glavne smeri so že jasno začrtane. Prav tako pa tudi cilj. Samo to je realno. Vse drugo spada v fantazijo. Jugoslovenski narod, ki je po svoji naravi realist, pravijo v krogih blizu vlade, se bo kmalu prepričal, kakšna je stvarnost in kje je bodočnost ter se bo temu primerno tudi opredelil.

To pot ni šlo za opredelitev v korist osebnosti, marveč za pristop k točnemu političnemu in socialnemu programu. Poleg poslanskega kluba Jugoslovenske radikalne zajednice, ki mu predseduje Dragiša Cvetković, narodni poslanec in bivši minister, obstoja še naprej poslanski klub večine, ki mu je predsednik Stevan Janković. Zato je treba k številu poslancev 140 dodati še druge narodne poslance, skupno 30 do 40, ki bodo podpirali sedanjo vlado ostajajo v večinskem klubu, ki pa iz raznih vzrokov ne smatrajo za umestno, da bi se pridružili JRZ. Okrog vlade dr. Stojadinovića se na ta način nahaja solidna in homogena skupina poslancev JRZ. To je jedro in središče Narodne skupščine. Kot tako bo odločalo o načinu in smeri nadaljnjega dela v Narodni skupščini.

Ali je torej mogoče sodelovanje vlade dr. Stojadinovića in sedanje Narodne skupščine kot celote? Izjave, ki jih je dozdaj o tem dal predsednik vlade, so izrazile jasno njegovo željo, da nadaljuje svoje delo; Narodno skupščino. Na nove volitve, je izjavil dr. Stojadinovića, ni mogoče iti brez novega volilnega zakona in brez dovršene organizacije velikih strank. Dozdaj ni eno ne drugo končano. Tega ni bilo mogoče storiti v kratkem roku štirih mesecev, odkar obstaja vlada dr. Stojadinovića. Vrh tega odpadaje v ta rok še parlamentarne poilitične.

Iz vsega tega izhaja, da so netočne govornice, ki so krožile te dni, kakor da je vlada dr. Stojadinovića nameravala povzročiti razprtje pri izvolitvi predsedništva, da bi s to razprtju dokazala nesposobnost sedanje Narodne skupščine, češ da ni sposobna nadaljevati svojega dela. V vladnih krogih pa obratno neprestano naglašajo, da je predsednik vlade tri dni pred volitvami

Zagonetka zločina v vlaklu

Gluhonema 13 letna Katica Srčec razmesarjena

Zagreb, 26. oktobra. Zverinski umor 13 letne gluhoneme Katicice Srčecve, ki so jo našli razmesarjeno, no ob prog, je kriminalna senzacija, kakršna so pri nas hvala bogu redke. Katica Srčec je bila umorjena med postajama Božjakovina in Dugoselo. Pri obdukciji je bilo ugotovljeno, da ni postala žrtev pohotneza. Zato je za preiskovalne organe tem večja uganka, kakšen je bil vzrok, da je nedolžno gluhonemo dekletce dohitela tako strašna smrt. Katica se je sieherno jutro vozila iz Vrbovca v Zagreb, kamor je prinašala mleko in zahajala v šolo za gluhoneme. Ko se je v petek zjutraj kakor običajno podala na kolodvor sirota pač ni slutila, da bo v vlaklu postala žrtev nasilja.

res povsem nedolžen, ko se je v soboto ob 10. dopoldne zglasil na zagrebški policiji, skaj upravi neki orožniški podnarednik. Čital je bil v listih o umoru gluhonemega dekleta. Ni imel pojma, da je konduktar Cvija že zaprt. Podnarednik se je večkrat vozil v istem vlaklu kakor Katica in je nekoč videl, da se je razgovarjala s sprevednikom. Gluhonemo dekletce je sedelo sprevodniku na kolienih. Ko je orožnik omenil sprevodniku, da se bo dekletce najbrž razvil v lepoticco, je sprevodnik dejal: «Da, da, lepa je, čeprav je gluhonema.» Podnarednik je zatorej prišel policijo opozoriti na onega sprevodnika. Takoj so priveli Cvijo iz zapora in podnarednik je potrdil: «Da, to je tisti!» Tako je torej bilo ovrženo Cvijevo zagotavljanje, da Katicice sploh ne pozna Seveda še ni Cviji dokazana krivda na strašnem zločinu, vendar pa se je sum toliko zgostil, da so ga nadalje pridržali v zaporu. Preiskava se vsestransko nadaljuje.

Zločin je bil storjen v klozetu vagona II. razreda, dekletce so našli razmesarjeno ob prog. Bila je še živa in so jo jadno prepeljali v zagrebško bolnišnico, kjer pa je popoldne izdihnila, ne da bi se bila prej še ozavestila. Njene rane same so pričevale o grozovitem sadizmu, s kakršnim je zločinec mrcvaril gluhonemo dekletce. Klozet je bil ves oškropljen s krvjo. Po tleh, po stenah in po umivalniku povsod sami krvavi madeži in cele mlake krvi.

Preiskovalni organi so takoj vložili ves trud, da bi med množico osumilencev poiskali krivca. Tako orožniki v Vrbovcu kakor policisti v Zagrebu so zaslišali celo vrsto ljudi. Največ črnih oblakov se je nabralo nad železniškim sprevodnikom Gregorjem Cvijo, ki je star 48 let, oženjen in oče treh otrok. Konduktar Cvija je mesečno najmanj osemkrat potoval z istim vlakom, s katerim se je vozila Katicica. Ko so ga zaslišali na zagrebški policiji, je odločno tajil, da bi bil v kakršni koli zvezi z zločinom. Zagotavljal je, da Katicice nikoli v življenju ni videl in da je vobče ne pozna. Ta izjava je bila zlasti sumljiva, ker je Cvija pač moral gluhonemo dekletce poznati vsaj po videzu. Organi kriminalne policije so Cvijo zasliševali do 3. zjutraj, a hladnokrvni mož se nikakor ni vdal, in že se je zdelo verjetno, da je

Posebno važno je nadalje dejstvo, da so pri Katici našli majhno beležnico, v kateri so je gluhonema sirota beležila vse svoje doživljanje. Tu so našli beležko od 6. t. m., da je obiskala svojo teto v Buconjičevih ulici v Zagrebu, nato pa se je sestala z nekim gospodom v restavraciji v Pal. motičevi ulici. Kdo je neznan gospod in ali je v zvezi z zločinom — to skuša zdaj pojasniti zagrebška kriminalna policija.

Težko je verjeti, da bi bil zločin izvršen po kakem naročilu, saj Katica ni bila kak bogata dedinja, in kolikor se vé, tudi ni bila nikomur v breme. Pri obdukciji na Mirogoju so na glavi sirote našli 10 do 15 ran, zadanih z ostrim predmetom. Ne, katere so zelo široke in globoke, so pa najbrž od stekla razbitega okna. Ker so ob prog našli tudi dekletceve čevlje in njeno šolsko torbo, zaključujejo, da je zločinec hotel dekletce z glavo skozi okno treščiti iz vlaka, ker se mu sirota ni hotela vdati. Pometal je skozi razbito okno njene stvari in nato še svojo žrtev, ki je bila od udarcev že onesveščena.

Opozorite svoje znance na ponedeljsko izdajo „Jutra“!

Delo Zveze kulturnih društev Na občnem zboru je bil podan pregleden obračun

Ljubljana, 27. oktobra. Ob izredno lepi udeležbi — navzočih je bilo nad 150 delegatov — je bil danes redni občni zbor Zveze kulturnih društev v Ljubljani, mauce našega prosvetnega dela. Zbrane delegate in kulturne delavce je toplo pozdravil predsednik ZKD dr. Albert Kramer. S pieteto se je spominal umrlega poštrotvalnega delavca v ZKD direktorja Rada Pavliča, čegar prerana smrt pomenja silen udarec za vse naše prosvetno delo. Zborovalci, ki so stoji poslušali predsednikove spominke besede, so počastili spomin pokojnega direktorja s trikratnim klicem: Slava!

V svojih nadaljnjih izvajanjih se je predsednik dr. Kramer dotaknil tudi bodele, ki jih je za naše kulturno življenje, zlasti za kulturno delo po deželi, imelo znižanje uradniških prejemkov. Izrekel je nado, da se bodo javni nameštenci, kulturni delavci, ki dobro vedo, da uživajo simpatije javnosti, ohranili kulturnemu življenju. Zaključil je s priporočilom poslovednemu podpredsedniku dr. Bačiču in vsem odbornikom za njihovo delo v preteklem poslovnem letu.

Idejne smernice ZKD

O idejnih smernicah in bodočem programu ZKD je govoril poslovedni podpredsednik ZKD dr. Stojan Bačič. V uvodu je poudaril, da ZKD ni samo organizacija, ki se ukvarja s kulturnim delom, ampak je tudi miselno preobrazbo v duhovnem svetu, in pa naše gospodarske ter socialne razmere, v katerih živimo, naš kmet, naš delavec in prednik kar vse zelo zahtevno prosvetno delo. Proti občini, da vodi ZKD tradicionalno delo tehnično prosvete, je naglašal, da ima ZKD od vsega početka jasno izpolnjen nacionalni in kulturni program, ki se zaradi tega ne more meniti ro dnevnih priključkov kakor moda, ampak je kot življenjski program našega naroda tako stalen kakor je stalen narod sam. ZKD je s svojimi tečajmi, predavanji in drugimi prireditvami zaneslo svojo miselnost med narod, vedno noudarjajoč na nacionalno jugoslovske misli in visoko vrednost naše narodne kulture. V tehničnem pogledu je ZKD svoja sredstva stalno izboljševala in tudi v organizacijskem pogledu pristojna k temu, da svoje organizacije prilagodi dejanskim potrebam, zlasti, da decentralizira svoje organizacije z ustanovitvijo krajevnih prosvetnih odborov, ki naj bi osredotočevali prosvetno delo v svojem okrožju in prevzeli del bremen osrednjega odbora ZKD. Naglasil je potrebo tesnejšega sodelovanja s posestrimi v Mariboru in potrebo enotne organizacije vseh jugoslovske prosvetnih društev, ki bi edina mogla učinkovito razvijati široko nacionalno prosvetno delo.

Dr. Kramer je nato prečital pismo mariborske ZKD, ki opravičuje svojo odsotnost in pozdravlja občni zbor, želeč mu najlepšega uspeha.

Nato je spregovoril dr. Molč kot zastopnik mestne občine, naglašujoč, da je bela Ljubljana vedno imela razumevanje za kulturne potrebe in kulturne organizacije. Prihaja z zagotovilom gospoda župana, da bo tudi v bodoče podpiral stremeljenja ZKD, kolikor bo pač v njegovi moči in sam se bo tudi kot kulturni referent mestne občine zavzel za ZKD.

K besedi se je v nastali debati oglašil kot zastopnik kočevskih Slovencev delegat Janežič, ki je orisal težavni položaj, v katerem se nahaja naš življenjski Kočevju. Nemci v Kočevju dobivajo denarne podnore iz inozemstva in zato se njihove kulturne organizacije zavidljivo širijo, dočim slovenske le životario. Značilno je, da mesto Kočevje nima niti enega slovenskega prosvetnega ali sokolskega doma, niti ene dvorane na razpolago, kjer bi se lahko shajali Slovenci. Govornik se je iskreno zahvalil ZKD za njeno izdatno moralno in gmočno pomoč in je naprosil, da bi ZKD tudi v bodoče čim bolj podpirala kočevske Slovence.

Predsednik dr. Kramer je objubil, da bo ZKD storila, kar je v njeni moči. Nato je prečital naslednjo brzojavko, ki je bila z občnega zbora poslana Ni. Vel. kralju Petru II.: »Zveza kulturnih društev v Ljubljani v imenu skoraj 400 včlanjenih nacionalnih kulturnih organizacij s svoje glavne skučšine izjavlja Vašemu Veličanstvu svojo globoko vdanost in neomajno zvestobo.« Prosvetnemu ministru je bila odročena pozdravna brzojavka z željo, naj podpira stremeljenja ZKD.

Nato je podal tainik dr. Boris Pnc pregledno skrbno sestavljeno poročilo o delovanju ZKD

Pregled prosvetnega in organizacijskega dela

Poslovna doba dosedanjega odbora je trajala komaj devet mesecev. Vkljub temu je bilanca pozitivna. Svari lepi časi, ko je ZKD še razpolagala z lepimi dohodki, ki so dosegali 200.000 Din, so minili in treba je bilo računati z doživljanjem, da se v zadnjem letu skrčili na četrtino. Prva naloga odbora je torej bila, da je znižal vse osebne izdatke kakor tudi stroške za vzdrževanje prostorov za teletino.

Prvič je dozdani odbor izvedel v marcu nacionalno-kulturni tečaj v Ljubljani, udeležilo se ga je 72 tečajnikov. Stroj je v maju imelni srednješolski tečaj s 30 udeleženci iz srednješolskih zavodov vse banovine. Tečaj je pokazal, da je v naši mladini levo stoji enostavnih mladincev, ki bodo lahko odlični prosvetni delavci, če jih bomo znali primerno prilagoditi v prosvetno delo.

V bodoče bo treba peč še izvesti več takih tečajev, da se osvežijo vrste ZKD z novimi mladimi silami.

Menja največje del programa je ustanovitev posebnih prosvetnih odborov a pomočjo tako imenovanih sobodov. Treba je ustvariti čim tesnejši kontakt med posebnimi organizacijami in osrednjim odborom. Na dobočne dneve v aprilu in maju naj bi se v posameznih središčih na deželi vršili sestanki krajevnih prosvetnih pionirjev z zastopniki centrale. Izvedla naj bi se sistematična in prosvetnem delu, ustanovile naj bi se po potrebi nove podružnice, razpravljalo naj bi se o problemu stalnih ali potujočih knjižnic in o organizaciji posebnih skupnih kulturnih nastopov. Letos so žal volitve v maju otežile takšne sestanke, a novi odbor bo lahko izvedel točno zasnovani načrt.

Bila je že večkrat izražena želja, da bi ZKD izdajala prosvetno knjižnico, ki bi izhajala po potrebi in vsebovala sestavke kulturne, socialne in gospodarsko-politične vsebine. Po proračunu bi se knjižnica prodajala največ za 2 Din. Žal je bil odziv na okoliščine od strani organizacij dokaj nepopoln. Novi odbor pa naj skuša lepo idejo izvesti.

Eden najbolj perečih problemov na deželi so knjižnice. Denarna primarnost in knjižnice ne morejo izpolnjevati svojih obveznosti kakor je želeli. Zato je ZKD organizirala veliko knjižnično akcijo, ki naj bi z nabavo novih modernih knjig delno izpolnila knjižnično in obsejalno in revnejših krajev. Delo na njej bi se usklajevalo nove notniške knjižnice. Odbor je že zaključil nad 1000 novejših knjig, ki so že v skladu s ZKD in naj jih novi odbor pravilno razdeli.

Osrednji odbor je na 11 sejah razpravil o nešteti vprašanih prosvetnem in organizacijskega dela. Marsikod je dal nobudo k načelnim prireditvam in je sodeloval, kjerkoli je bila njegova pomoč željena. O delu pisane govori 683 dosisov, ki jih je prišlo v Ljubljano, a 588 jih je šlo iz pisarne Zveze šteje danes 893 društev od tega jih je 129 ustanovnih in 254 rednih. Od zadnjega občnega zbora jih je pristopilo 8, izstopila pa 6.

Prireditveni tečaj 85 predavanj, ki se jih je udeležilo 14.500 poslušalec. Najmarljivejši je bil Sokol Moste. — Dramski odtsek je stal društvom na razpolago predvsem z gledališko knjižnico, ki vsebuje 173 iger z 985 izvodov in 37 glasbenih partitur ter gledališko garderobo, ki obsega 126 komadov. Dramski odtsek je priredil več predavanj in tečajev v Domžalah. S 15. novembrom se bo po pričetku vodstvom prof. Šesta petmesečni dramski tečaj v Ljubljani.

Knjižnični odtsek ima včlanjenih 57 knjižnic, ki imajo 50.805 knjig. V preteklem letu so knjižnice izposodile 13.304 študentem 33.736 knjig in so dobile na izposojalnih 31.912 Din. Na knjigo pride torej povprečno 90 par. — Mladinski odtsek bo treba še močno izpolniti.

Štelevod za vse napade nasprotnikov ZKD predstavlja kinematografski odtsek. Vsi, ki z zavestjo gledajo na uspehe ZKD na deželi, najdejo drugo smedežo, in z občudovanjem vredno zlobnostjo prikazuje filme ZKD kot njeno edino kulturno udeleževanje, dasi jim je dobro znano, da nedeljske dopoldanske predstave v kinu Matice nima drugerega pomena, kakor doživljati gmočno sredstva za kulturno delo ZKD na deželi. Odbor je ponovno razpravil, da bi pričetki igrati filme izključno kulturne vsebine, lada ponovno je moral ugotoviti, da naš filmski teg nima takih filmov v izdelniški moči na zalozbi, kar pa jih je, so silo dobiti. Na demoi zbirani na občinskih ne poseda takih filmov loko, kakor bi bilo treba. V pretekli sezoni je bilo v Ljubljani izrajnih 44 filmov in 208 predstavah. Povprečen obisk je bil: 245 gledalec.

Iz nedeljske kronike

Ljubljana, 27. oktobra.

Po ves teden trajajočem dožju se je vendarle v soboto zvečer zvedrilo in današnja nedelja je bila prav lep poznojesenski dan, ki so ga mnogi Ljubljančani izkoristili s kratkim sprehodom na pokopališče, kjer so pričeli urejati grobove svojih dragih za bližajoči se praznik Vseh svetnikov.

V soboto zvečer je bilo v mestu razgibano, na vse strani so hiteli Ljubljančani. Eni k premieri »Mamzelle Nitouche« v opero, ki je žela prav lep uspeh, drugi pa v kinematografe, kjer so tudi na sporedu razne premiere. Nad vsemi dominira veličasten film francoske produkcije »Vrtinec«, delo nepopisne globine in tragike, ki se vtisne tudi gledalcu globoko v dušo. Elitni kino Matice si je s tem filmom pridobil res eno najboljših del sezone.

Mladina vsega sveta poje v radiu

Ves dan je Ljubljana z zanimanjem pričakovala prenos mladinskih pesmi vsega sveta iz berlinske centrale. Res se je pričel dnev začela točno ob 18, po napovedanem programu ter je bila v organizacijskem pogledu kakor tudi v tehničnem pravi triumf. Nastopali so po vrsti vsi mladinski zbori prijavljenih 31 držav, vse tako v vzornem vrstnem redu, da odmorji niso nikoli trajali delj nego 10 sekund. Modulacija za vse nastope je šla iz vseh držav v Berlin in potem na vse oddajne postaje, ki so sodelovale, tako da je bil Berlin vedno centrala. Našo državo je zastopal na tej mednarodni manifestaciji pevajoče mladine pevski zbor Jadranskih stražarjev iz St. Vija nad Ljubljano, ki je zapel dve pesmi. Naši poslušalci niso imeli direktnega prenosa, temveč je šla modulacija v Berlin po progi Ljubljana — Maribor — Gradec, Dunaj, Praga — Berlin, nazaj pa čez Berlin — Prago, Dunaj, Wildon in Zagreb v Ljubljano. Zato se je mestoma prenos slišal nekoliko slabše, saj je proga dolga 2400 kilometrov. Ta telefonska linija je bila ojačena z več lokalnimi ojačevalci in zato prenos čisto ni bil tako čist kakor bi bil, če bi šle pesmi direktno iz studija preko Domžal na 13 kilometrov dolgi progi. Nekateri prenosi pesmi so se šli izredno dobro in jasno, celo iz najbolj oddaljenih krajev, s Havajskega otočja, iz Severne Amerike, iz Afrike, Japonske itd. — dobro se je čul tudi Uruguay — prenašan po kratkih valovih.

K sklepu se je tainik še toplo zahvalil Kr. banski upravi in mestni občini za pomoč, prav tako tudi naprednemu tisku.

Zahvala g. dr. Kramerja

Ker se ni nihče oglašil k debati, je podal blagajniško poročilo dolgoletni blagajnik g. Karl Pogorelec. Delo organizacije je bilo tudi v finančnem pogledu zadovoljivo. Dohodki ZKD so znašali 158.433 Din, prav toliko pa tudi izdatki.

Prof. Jeran je v imenu revizorjev povedal, da je našel knjiže in račune v najlepšem redu. Razrešnica je bila sprejeta soglasno.

Nastala je kratka debata, v katero so posegli razni govorniki in iznesli več aktualnih predlogov, tako glede namenske ustanovitve prosvetnih okrožij, glede izposojanja gledaliških iger itd. O raznih predlogih, ki naj jih društva nismo pošiljali centrali, bo sklenal odbor. Vsa poročila so bila z odobravanjem sprejeta, prav tako tudi proračun za prihodnje leto ki predvideva 94.639 izdatkov in 64.500 Din dohodkov. Primanjkljivi bo kritiz iz prebitka preteklih let.

Prof. Fran Jeran — novi predsednik ZKD

Prosvetar ljubljanske sokolske župe br. Flevar se je dr. Kramerju iskreno zahvalil za dosedanje delovanje in nato predlagal za novega predsednika prof. Frana Jerana. Predlog je bil sprejet z odobravanjem, soglasno. Novi predsednik se je prisrčno zahvalil za izkazano mu zaupanje. Zagotovil je, da bo do svojih najboljših volji in vesti vršil odgovorno nalogo, trdno je pa prepričan, da mu bodo poštrotvalno pomagal vsi vrli sodelavci. Zlasti je pozelel, da bi se nacionalna fronta koncentrirala v Zvezi kulturnih društev.

V odbor so bili izvoljeni dr. Stojan Bačič, Jakob Špicar, Drago Pogorelec, Franc Marj, Ivan Tomja, ravnatelj Mirko Čruden, dr. Boris Puc, inž. Slavko Začek, Božo Borštnik Fran Južan, inž. Lado Bevc, Ivan Poharc, dr. Branko Verčon, agronom Alojzij Jamnik, dr. Marjan Ahon. Revizorji: inspektor Franc Vrhovnik, Miroslav Urbas, Josip Ribičič, namestnika: Dušan Verbič Pavel Borštnik. V razsodišče so bili izvoljeni primarji dr. Alojz Zaičkar, Marjan Goslar, dr. Branko Alujevič, dr. Marjan Zaič in dr. Janko Kštel. Odbor se bo naknadno konstituiral.

Pogreb Matevža Hartmana

Oba dneva, kar je počival g. Matevž Hartman v svoji popularni domačiji pri Figovcu na mrtvačnem odru, sta ogromno število vencev in cvetja ter izredno številni poset pokojnikovih prijateljev, gostov in znancev pričevala, da se je premgotno stožilo do izgubi splošno znanega moža, dasi mu je smrt bila po polletnem trpljenju rešiteljica. Se zlasti pa je pogreb pokojnika pričal o izredni popularnosti in priljubljenosti Figovčevega Matevža, ki je bil vzor poštenjaka, na zunaj hrupava skorpja, a na znotraj mehko jedro, mož, ki se je z lastno pridnostjo povzpel do uslednega gospodarja in nedvomno enega najbolj znanih slovenskih ostrijev.

Ko so sredi sončnega popoldne zadnje oktobrske nedelje naznanili zvonovi, da bo Matevž Hartman nastopil svojo zadnjo pot, je bila na Aidovščini zbrana velika množica. Slovo je bilo tiho in skromno, brez pompa, ki ga pokojnik nikoli ni želel, zato pa tembolj iskreno in prisrčno. Kopicja vencev, poklonjenih od strokovnih organizacij, od posameznih prijateljev kakor tudi od celih družb, je nemo govorila več kakor izbrane besede poslovnih govornikov. Po blagoslovitvi krste se je razvil dolg žalni sprehod med gostim šalirjem ljubljanskega prebivalstva, a prišlo je k pogrebu tudi dosti deželanov, zlasti še rojakov iz lovkih krajev in iz Kranja ter tovarišev gostilničarjev.

Pri Sv. Križu je Matevž Hartman tiho legel v objem domače zemlje, ki jo je srčno ljubil in ki mu bo po dolgih letih skrbnega prizadevanja tako topla počitek.

Smrt študentovske matere Marjane iz cukrarne

Študentovski materi naših literatov sta pač bili ga. Polona in Marjanca Kalanova, katerih prva je preminila že pred 10 leti, dočim drugo polože k mrtavnemu počitku v ponedeljek popoldne 28. oktobra. Niuno življenje je bilo zvezano z življenjsko borbo naše proslavljene trojice: Muren, Kette, Cankar. Pokojnici sta se priselili v Ljubljano iz Cerkelj pri Kranju in se utaborili v ljubljanski stari cukrarni, kjer sta sprejemali v oskrbo največ le revne študente. Ana izmed

njih je oskrbovala gospodinjevo, dočim si je druga — največ Marjanca — trudaljubivo iskala delovnega zaslužka, da sta zmogli bremena, ki jima jih je nakladala s študenti pomnožena družina.

Z Marjanco Kalanovo odide iz ljubljanskega nemira v Florjanski ulici št. 15 v družbo pokojne literarne trojice zadnji sled starih, idealnih študentovskih mamic, ki jim ni bilo ležeče na pridobitnih vrlih gospodinjstva, pač pa več na lajšanju gorja, ki so ga morali prestajati njihovi varovanci ob težkih razvojnih letih. Ga. Tevševa je v soboto pokojni materi zatislila oči, ki so 85 let strmele v življenjsko borbo, vrukninja gospa Kalanova, učiteljica v Cerkljah pri Kranju pa s svojimi otroci — pravniki zvesto sledi pokojnici na njenih trpkih življenjskih poteh. V imenu pokojnih literatov trdnosti družini — naše sožalje!

Koncert Ljubljanske filharmonije — praznik CSR

Koncert, ki ga priredi Ljubljanska filharmonija nocoj v Unionu je njen drugi simfonični koncert od ustanovitve. Letos pade na 28. oktober dan, ki je v zgodovini naših bratov Čehoslovakov največjega pomena, kajti na ta dan je začela samostojna, svobodna češkoslovaška republika, naša zaveznica in trpljenju in veselju, v sužnosti in svobodi. Jugoslovensko-češkoslovaška liga v Ljubljani, ki predstavlja realno vez med obema našima narodoma in po katere zahtevi se naši medsebojni odnosi stalno oglabljajo predvsem na kulturnem polju, bo danes proslavila narodni praznik naših bratov s koncertom, na katerega sporedu so najbolj blesteči vrhovi čeških duhovnih velikano glasbe, ki niso govorili svojega jezika le lastnemu narodu, temveč vsemu človeštvu. Poleg tega je na sporedu naš modernist Slavko Osterc, ki je s svojim mednarodnim znanstvom najboljši propagator naše stvari v tujini. Program dopolnjujeta Rusa Borodin in mladi Šostakovič, tigar simfonija je polna sveže sile, ostre ritmike, najpudovitejših muzikalnih barv in nastroj. Orkester vodi naš najboljši dirigent g. L. Matačić. Slavnostni govor bo govoril predsednik JČ lige dr. Egon Stare, ki je bil prav te dni za svoje zasluge odlikovan z visokim redom. Ker bo koncert nudil popoln umetniški užitek našemu občinstvu, ki bo tudi imelo priliko oddolžiti se našim bratom za vso njihovo izkazano zvestobo, prosimo vso našo, gladno ljubečo in zavedno javnost, da se udeleži nocojšnjega koncerta.

Maribor preko nedelje

Maribor, 27. oktobra

Slovo štirih častnikov

Po krasnem poslovnem večeru, ki jim ga je prejšnjo soboto priredilo Sokolsko društvo Maribor I. v telovadnici inženjerske podoficerske šole, je bil sinoči v Kazini zaključni poslovilni večer, ki ga je odhajajočim štirim višjim častnikom privedila tukajšnja oficirska zadruga. V Kazini so se zbrali odlični predstavniki in bilo je med njimi veliko število častnikov mariborske garnizije. Krasno uspela odhodnica je bila namenjena mestnemu poveljniku generalu S. Hadžiču, poveljniku tukajšnje inž. podčastniške šole generalu B. Putnikoviču, pomočniku poveljnika mariborskega vojnega okrožja polkovniku B. Stanešiču in poveljniku 32. topniškega polka M. Radovanoviču. V iskrenem oficirskem tovarilstvu in strnjeni vzajemnosti je potekel ves večer, ki je bil zgornjara pričra priljubljenosti vseh štirih odhajajočih ne samo v krogu mariborskega častniškega zbora, marveč tudi v vseh mariborskih nacionalnih organizacijah. Tople so bile poslovilne besede, ki so jih spregovorili odhajajočim poveljnik 45. pešpolka polkovnik Božović v imenu vsega oficirskega zbora garnizije, mestni predsednik dr. Juvan, prota Trbojevič, narodni poslanec dr. Jančič, ravnatelj dr. Tominešek za Naša krila in MASK ter O. Sorli v imenu nacionalnih organizacij še zlasti pa JS. V imenu odhajajočih sta spregovorila tople zahvalne besede mestni poveljnik general S. Hadžič in polkovnik M. Radova, novič. Ko se vsi štire poslavljajo iz Maribora, jim želimo, da bi obujali na Maribor kar najlepše spomine in da bi bili spričo svojih znanih sposobnosti in častniških vrlih deležni na novih službenih mestih čim najvišjega priznanja.

Proslava češkoslovaškega narodnega praznika

Je bila letos združena s prireditvami tukajšnjega Češkega kluba. Proslava se je vršila v dvorani tukajšnje Zadružne gospodarske banke, kamor so prihiteli pomočevlino vsi člani mariborske češke kolonije, pa tudi mariborski odličniki in številni prijatelji češkoslovaškega naroda. Proslava je potekla v slikovitem sporedu, v katerega središču je bila izvrstno uprizorjena predstava »Falešna kočica«. V Narodnem gledališču pa so zvečer vpriporili tridejansko češkega dramatika Wernerja »Medvedji ples«.

Skrivnost se skuša razjasniti

Skrivnostna usoda posestnika Franca Korošca iz Petrovcev je še vedno zavita v kopreno. Gre za vprašanje, kako je prišel Korošec v Dravo in kje je denar, ki ga je imel pri sebi, ko je prišel v Maribor. Danes je prešla mariborska policija na vodilo, kako naj tudi ona pomaga pri raz-

Ne kurite za cesto!

Prihranite do 48% kuriva, ako si nabavite

Jug. pat. pusteno-kovinsko brtvilo za okna in vrata
A. Hrlič, Zagreb, Gajeva 20

Posledice avtomobilske nesreče

Poročila je človeka, katerega je neizmerno ljubila. Svathena noč ji je bila nekaj božanskega in velikega. Prišla pa je katastrofa, huda avtomobilska nesreča. Ona je ostala nepoškodovana, a on se je ponesrečil in ostal neposoben... Za njo so prišli teški časi zatajevanja. Njena duševna bol se je razvijala do fizičnega trpljenja.

Srečala je nekoga pomladnega dne krepkega in tepega človeka. Izgubila se mu je, a življenje je zahtevalo svoje. V tej razdvojenosti je pozabila da je žena onespobjenega moža. Začel se je vrtinec, z demonsko silo jo je zajel val, kateremu ni bila kos. To je vsebina filma »VRTINEC« ki pravkar teče v Elitnem kinu Matici.

jasniti tega zares zagonetnega primera, kakršnega ni bilo v naši kriminalni kroniki že dolgo vrsto let. Cigana Bajca, ki so ga pripeljali v Maribor, o čemer je »Jutro« že poročalo, zaslišuje, vendar ni za enkrat nič dočelnega.

Odprite spomenika trpinu A. Kelnaricu

Dopoldne se je zbralo na magdalenskem pokopališču preko 1000 ljudi, ki so pristavali blagoslovitvi krasnega in simboličnega spomenika tako tragično premrle nulega študentskega pomočnika Avgusta Kelnarica. Na pokopališču so se poleg celotnega odbora tukajšnje Narodno strokovne zveze, ki je postavila spomenik, zbrali tudi mnogi zastopniki raznih društev.

Točno ob 11. je zaigrala godba tekstilnih delavcev pod taktirko g. Bračka žalo, stinko, nato pa je zapel pevski zbor »Jadransko« nagrobno »človek glej«. Sedle so molitve za rajne, nakar je spregovoril g. Vojska. V izbranih besedah je orisal trpljenje Avgusta Kelnarica, ki je postal žrtev svojega tveganega poklica. Po govoru je razkril spomenik, ki je napravil na vse globok vtis, saj tako nazorno prikazuje pobeško tragedijo. Po blagoslovitvi je zbor zapel »Vigred«. Godba je intonirala žalostinko. Ljudje so se vidno presunjeni počasi razhajali. Spomenik je brez postavka visok 2.10 m, predstavlja doprni kip krepkega delavca, gledajočega proti nebu, z desno krepko roko kazočega v zemljo. Napis v sinji barvi je: »Obtožnja« jem. — Avgust Kelnaric, 1908—1935. st. demski pomočnik. Potomcem v spomin. so. dobnikom v opomin... — NSZ. Spomenik je izdelala domača tvrdka Karel Kocijan, čič, kip je izdelal absolvent zagrebške kiparske akademije I. Serneck iz Košakov pri Mariboru. Temelj spomenika tvori simbolični obroč razdiratega studentca ter razbitin betoniranega oboda.

Strahovalci Slovenskih goric na varnem

V mariborsko jetnišnico so pripeljali orožniki danes 5 aretirancev, ki so od leta 1933. dalje izvršili nešteto vplomov in tatvin po Slovenskih goricah. Posebno piko so imeli na zidanice, kleti in shrambe. Svoje središče so imeli v Koreni, z njimi je prispel v Maribor tudi silno obsejen akt, v katerem so točno navedene vse njihove tatvine. Aretiranci so 39 letni Franc C., 39 letna Katarina K., 56 letni Pavel D., 52 letna Marija D. in 39 letni Franc C.

Rdeči petelin

Ogenj je objel gospodarsko poslopje posestnika Ivana Klemenčiča pri Sv. Martini pri Vurbergu. škoda je precejšnja, a bi bila še večja, če ne bi bil gasilci s takojšnjo intervencijo omejili požara in ga zadušili.

Prijetno britje, gladko in brez bolečin

Skладиšče za Jugosl.: Jugofarmacija d. d., Zagreb, odd.: Kozmetika

Sportna nedelja

Ilirija vodi v peti skupini

Po večerajšnjih zmagah Ilirije v Ljubljani in Haški v Zagrebu se je vrstni red klubov v V. skupini kandidatov za ligo spremenil takole: 1. Ilirija, 2. Hašk, 3. Primorje, 4. Gradjanski

Ljubljana, 27. oktobra.

V skupinskem tekmovanju smo z našo domačo in z zagrebško tekmo odbili nadaljnje kolo, prvo v drugi polovici vsega tekmovanja. Na sporedu sta bila oba derby-ja, od katerih je zlasti ljubljanski vnesel v naše sportne prijatelje nekoliko več zanimanja in več življenja. Obisk na igrišču — tokrat so igrali v Šiški — je bil za današnje prilike kar dovoljen. Kaj ko bi v tem smislu nadaljevali? Morda bi si naše sportne prilike, ki so prehajale v pravo miselnost, vendar še kako opomogle?

Današnji srečani sta prinesli zmago belo-zelenim v Ljubljani in ruščim v Zagrebu. Položaj v tablici je bil silno napet, razlika med konkurenti tako majhna, da je moral vsak rezultat bistveno spremeniti placement. In res, nobeno moštvo ni ostalo na svojem mestu!

V Ljubljani so Ilirijani po premočni igri v drugem polčasu novsem zasluženo pospravili obe točki. Rezultat je sicer tesen, vendar ga je dovolj, da jih je spravil na čelo tablice. Črno beli pa so s porazom potisnjeni s prvega na dosedanje ilirijansko tretje mesto.

Zagreb je sporočil malo pričakovano vest, da je Hašk potolkel »purgerje« kar s 3:0. Mala revanša za izdaten prvi poraz! Ta vest je v toliko presenetljiva, ker se Hašku le redko posreči, da bi odnesel v prvenstveni borbi večino mu rivalu obe točki. Sedaj pa še v tolikem razmerju! S to zmago si je vsaj začasno opomogel, z zadnjega mesta je zlezal najvišje, kar je mogel, na drugo mesto.

Po teh dveh dogodkih je ostal položaj slej ko prej zelo zamotan. Prilike so nanesle, da je na čelu tablice moštvo z negativnim količnikom, razlika do zadnjega mesta pa še vedno ne znaša več kot samo dve piki. Preostali dve nedelji bosta do konca napeti in izkličeno, da bo odločitev o položaju prišla šele prav v poslednjih minutah vsega tekmovanja.

Do prihodnje nedelje pa je tablica taka:

Ilirija	4	2	1	1	7:10	5
Hašk	4	2	0	2	12:10	4
Primorje	1	2	1	2	6:6	4
Gradjanski	4	1	1	2	9:8	3

V naslednjem podrobnem poročilu:

Ilirija : Primorje 2:1 (0:1)

Ilirija: Rožič — Berglez, Luce — Unterreiter, Sočan, Lah II — Ice, Lah I, Grntal Slapar, Jug.

Primorje: Logar — Zemljak, Hassl — Kukanja, Zavr, Boncelj — Janežič, Pupo, Jelič, Bertonec, Uršič.

Prilike v ljubljansko-zagrebski skupini so se bile toliko zaostrele, da je zavladal po tenciran interes za drugo polovico tega tekmovanja. Doma smo imeli zonet na sporedu domača dreby, ki že sam za sebe »potegne« če že ni drugače, razen tega je bilo vreme zelo ugodno za tako prireditelj. Zato je prišlo po dolgem zopet večje število gledalcev na igrišče, bilo jih je malo manj ko 2.000.

Prišli so in so bili dolgo ne glede na opredeljenost razočarani, saj niso imeli prilike gledati niti poštene borbe, še manj kaj prida igre. Koncem igre pa je bila ena polovica vsaj navdušena, druga pa pobita in razočarana, taka je pač usoda v nogometnem sportu.

Belo-zeleni...

Belo-zeleni so igro tekmo druge polovice upravičeno odločili v svoj prid. Sicer je dolgo kazalo, da ne bodo iz te partije izšli nobenega dobička, ves prvi polčas ni potekel v skladu s končnim rezultatom. V obrambi so bili zelo šibki, dovolili so črno-belim štiri neverjetno čiste pozicije, ki bi jih vsak količkaj odločen napad izrazil. Zdi se, da so spoznali, da jim črno-beli nasprotnik vendar ni toliko nevaren, v drugem polčasu so zbrali svoje moči in potem je šlo kakor po loju. Napad se je vrstil za napadom, vsak naslednji bolj nevaren od prejšnjega; nasprotnikova obramba je bila kmalu na tleh in Lovar ki se je ves prvi polčas nemara dolgočasil v svoji kletki, je imel v drugem delu igre dovolj prilik, da je pokazal kaj уме.

Z ostrin in siurnim startom so si belo-zeleni izsilili toliko prednost, da so nasprotnika povsem zbegali, poedine njegove vrste dobesedno zdrobili in kar tako go-po-larili po igrišču. Res niso imeli v napadu samo odločnih ljudi, sicer bi bili morali izbiti iz tolikoga napora in tolike prednosti v polju nekaj več. Za čudo pa tudi pri nek, resnih in povsem izgraženih niti ni bilo toliko. Dve sta bili res sigurni, in ti dve je napad odločno izkoristil, pri tem pa je tudi ostalo.

Kolikor gre belo-zelenim pozitivna ocena, se je treba predvsem omejiti na drugo polovico igre. Tedaj so imeli odločno premoč v vseh delih moštva. Obramba, ki je sprva igrala izredno nesigurno in skoro ves prvi polčas »plaval«, se je v nadaljevanju igre zbrala, oba branilca sta sigurno odbijala v polje, vrtar pa je držal celo enajstko, več se od njega »ovo« ni moglo zahtevati. Odločno je preokrenila dogodka v svoj prid srednja vrsta, ki se je v drugem polčasu povzpela do večje učinkovitosti; nasprotni napad je v svojem odločnem startom popolnoma zvrnila, tako da ji je ostalo dovolj moči, ki jih je nesveta svojemu napadu. Sočan je postavil svoje partnerja v črno-belem dresu v senco, od stranskih krilcev je bil zelo uspešen Unterreiter, ki Uršiču ni dal dihati in vsemmer pošiljal prenose na levo stran svojega napada. Mlajši Lah pa v Janežiču ni šel takega igralca, ki bi se bilo treba z njim mučiti. Napad je bil prodoren po krilih, leva stran je bila močnejša od desne. Grntal je vodil svoje dobro in slabo, bolj dobro kot slabo, pokušal se je tudi s strelji in je bil enkrat odločno uspešen. Od spak je bil Slapar koristnejši. Lah je bil bolj šibka točka v napadu.

In črno-beli...

Črno-beli so igrali v prvi vrsti indolentno. Ne vsi, ali njih dober del. Po igrišču so se sprehajali kot nekaki veliki gospodje, ki jim je nemara nečeljski uspeh v Zagrebu stopil v glavo. Odločeval se je v tem pogledu zlasti napad ki je, d-ker je šlo spuščal priliko za priliko v nepovrat ko pa je bilo prepozno in je bila stvar že davni izgubljena, se je tudi napad spomnil, da mora pravzaprav igrati.

Pridružila se mu je, nekaj pozneje, srednja vrsta. Prvi je popustil Zavr, ki je v prvem polčasu kolikor toliko zadovoljil. Na pomoč mu je priskočil Boncelj, medtem pa je bilo nasprotnikovo desno krilo prosto. Kukanja pa Jugu sploh ni bil kos; ubjal mu je po milih volji. Tako se je ves drugi polčas prenesla teža situacije na ožjo obrambo, ki se je v teku igre povsem sesula. Tipičen primer in dokaz je drugi gol,

ki gre ves na rovaš obeh branilcev. Do kraja je zadovoljil in bil na mestu samo Logar ki je bil obenem najboljši mož v moštvo.

Igra je bila skoro ves prvi polčas precej nezanimiva, mrtva, brez poleta. Ilirijani so v tem delu igre bili bolj podrejeni črno-beli pa se niso pretirano potrudili. Slah o igri ne more biti veliko govora. Kar je bilo v drugem polčasu po zaslugi belo-zelenih na igrišču več življenja in živahnosti, to ni bila igra, temveč gola borba, brez posebnih fines, skrajen napor, ki mu je bila dosega cilja edini namen.

Kako je prišlo do 2:1

Začeli so belo-zeleni proti soncu, toda stvar preide kmalu v roke črno-belih, ki se prvi zberejo. Nekaj napadov, lepo zgrajenih in točno izvedenih jim prinese nekaj prav sigurnih šans, toda v odločilnem trenutku je ta ali oni prekomoden, enkrat se žoga odbije od prečke. Potem v 13. min. zelo lep Kukanjin prenos, ki pride Ježu točno na glavo in žoga roma neubranljivo v mrežo.

1:0 za Primorje

Takoj za tem je Janežič sam pred golern, stvar je zrela za gol, vendar tudi tokrat, sedaj že v drugič, Janežič ni dovolj odločen. Doslej so belo-zeleni kaj malo aktivni, od 15. min dalje pa pritisnejo in prenesejo za deset minut igro v drugo polovico. V zadnjem odseku polčasa si črno-beli zopet opomorejo, v triju izvedejo pregrupacijo — vedno so pregrupacije znak slabosti — toda zamujene prilike se ne vrnejo, novih pa ni.

Po odmoru vzamejo belo-zeleni stvar resneje v roke. Ze v prvih minutah imajo priliko, toda na strelu je Ice, ki baje ni nevaren. Potem mora Logar s težavo zadržati Grntalov strel, igra se že ves čas pred Logarjem, ki se ne more p-itoževati, da ni zaposlen. V 15. min. se črno-beli za trenutek otrsejo objema prenos na levo strani Uršiča samega pred gol, toda tudi zadnja prilika gre mimo. Poslej ima Logar čimdalje več izenačenih visi že do go v zraku in je že na potu v 19 min. pošlje Sočan Juga uspešno naprej, ta centrira in Grntal prevzame, »predribla«, kar je na potu in njegov strel obsedi neubranljivo.

1:1

Belo-zeleni so zavohali uspeh, s polovičnim se ne zadovoljijo, njihov pritisk ne popusti, v 26. min. preigra Slapar Juga na čisto, njegovega centra ne utegne nihče zadržati, žoga pobere Ice skoro na črti in ji spremenil smer.

2:1 za belo-zelene

In s tem je rezultat dokončan. Črno-beli se je nadalje obupno branilo. Šele proti koncu polčasa se jim posreči močnejši napad. V 40 min. je situacija že zrela za izenačenje, toda Luce preneha zoodtežek z roko, nakar sledi upravičena enajstka. Izvede jo Boncelj tako šibko, da jo Rožič brez težave odbri na črti. Doslej je potekla stvar brez vsakega incidenta brez nje pa kakor da se ni delo končati; sicer ni bilo budnega, toda sodnik je v predzadnji minuti izključil Juga. To je bil tudi poslednji dogodek.

Sodil je mesto g. F-b-isa g. Kapp iz Sarajeva, dobro in zadovoljivo.

Hašk : Gradjanski 3:0 (1:0)

Zagreb, 27. oktobra

Pred komi tisoč gledalci se je danes posrečilo Hašku doseči efektivno zmago nad svojim lokalnim nasprotnikom in se tako revanžirati za težak poraz (1:6), ki ga je moral spravi v prvi tekmi enakega naslova.

Igra obeh moštev je bila zelo slaba in komaj vredna naziva nogometne igre. Hašk je bil nekoliko boljši, toda tudi ta njegova prednost je bila tako neznamna, da bi ne zadostovala za zmago niti nad p-ovrednim moštvom drugega razreda. Publikacija je bila zaradi takšne igre zelo razočarana in po pravici celo ogorčena.

Vodstvo je dosegel Hašk po Finku v 7. min. in tako je ostalo nespremenjeno do odmore. Po odmoru je že v 2. min. povisil Štam na 2:0. Štiri minute pozneje pa je Horvat z učinkovitim strelom postavil končni rezultat.

Tekmo je sodil g. Matančič v splošnem slabo in na škodo obeh moštev.

Kupuj domače blago!

Ostale kvalifikacijske tekme

V Kragujevcu
Jugoslavija : Radnički 1 : 1
V Beogradu
Bask : Žak (Subotica) 5 : 2
V Novem Sadu
Vojvodina : Žak (Velika Kikinda) 3 : 1
V Nišu
Slavija (Skoplje) : Gradjanski (Niš) 2 : 2

ELITNI KINO MATICA
Tel. 21-24
Danes ob 4. 7¼ in 9¼ uri
PREMIERA
največjega francoskega vefilma
VRTINEC
(REMOUS)
Film o človeku, ki je postal vsled nesreče onesposobljen za zakon
BOGATO DOPOLNILO.

Železničar nabira točke

Včeraj je doseglo moštvo Železničarja že tretjo zaporedno zmago v tekmah za prvenstvo LNP — Za Mariborom in Čakovčkim SK je izgubil tudi — Rapid

Maribor, 27. oktobra.

Za današnje prvenstveno srečanje je bilo veliko zanimanje, kar dokazuje tudi obisk. Na igrišču Rapida se je zbralo 700 gledalcev, ki so prišli, da prisostujejo borbi za točke med obema starima rivaloma. Vreme je bilo zelo ugodno in igrišče v takem stanju, da sta oba nasprotnika lahko pokazala in razvila vse svoje znanje. Za uod sta igrala ob rezervi pod vodstvom sodnika gospoda Jančiča. Zmagal je Rapid z 1:0. Točno ob napovedani uri sta pa nastopila oba glavna tekmea.

Železničar : Rapid 1:0 (0:0)

Železničar: Mahajne — Franče, Ronjak — Eferl, Franče, Antoličič — Lešnik, Bačnik, Turk, Pavlin, Lutz.

Rapid: Pelko — Barlovič, Seifert — Fučkar, Kraker, Werbnič — Heller, Marič, Baumel, Bodenforster, Bischof.

BENGALI

Zmaga, ki jo je danes dosegel Železničar, ni bila lahka, kajti Rapid je dal nepričakovano trd odpor. Tudi se ne more reči, da bi bila po poteku igre zmaga zaslužena, kajti prilik za zmago je bilo na obeh straneh precej, dragocene dve točki je rešil za Železničarje s svojo prisetnostjo v 18. min. drugega polčasa Bačnik, ki je izkoristil napako Rapidove obrambe. Poudariti pa moramo, da Železničar ni zaigral tako kakor proti Mariboru. Pri napadu smo pogrešali precizne kombinacije, v kazenskem prostoru pa se petorica sploh ni znašla. Zdi se, da je napad zopet zapadel v staro napako pretirane kombinacije tik pred golom. V tej formaciji pa sta zadovoljila edino Bačnik in Pavlin, dočim krili nista zaigrali posebnice. Hiba je bila tudi v tem, da sta bili tudi premalo zaposleni. Krilce smo videli že boljše, zlasti glede podpiranja napada, zato pa je bila prav dobra ožja obramba z obema trdnima in sigurnima branilcema. Izkazal se je zlasti Mahajne, ki je držal voč nevarnih žog.

Rapid je zaigral z velikim elanom in morda najboljšo letošnjih tekem. Zlasti napad je s svojimi prodori stalno ogrožal vrata Železničarjev in če ne bi bila vrata tako dobro zastražena bi bil rezultat lahko obraten. Prav tako kakor Železničarji je imel tudi Rapid v Pelku najboljšega moža, ki je s svojimi lepimi paradami obvaroval moštvo večjega poraza. Branilca sta bila v prvem polčasu odlična, v drugem sta pa možno opešala in pustila nasprotnikom napad preveč blizu gola. Med krili je bil Kraker močna opora napadu in obrambi. V napadu je bila daleko boljša desna stran, ki je imela v Hellerju gonilno moč, toda ves napad ni imel niti enega samega strela. V prvem polčasu je igral Rapid lepo in zmiselno, v drugem, ko so potemle moči, pa se je moštvo omejeilo na akcije posameznih igralcev, kar pa ni rodilo uspehov.

Igra sama je bila borba precej izenačenih moštev, izrazit boi za točke, oster, vendar v mejah fairnesa, kar je tudi zasluga sodnika g. Jordana iz Ljubljane, ki je bil stroj, objektivni in dober.

Pred pričetkom tekme je predsednik Železničarja inž. Gruden čestital igralcu Pavlinu, ki je odigral dvesto tekem za svoj klub in mu izročil lepo darilo.

Službene objave LNP

(nadaljevanje seje p.o. 23.X.1935)

Naknadno se odobrita prij. tekmi Javornik-Litija in Reka rez-Jadran rez. obe 20. oktobra; poziva se Jadran, da v roku treh dni dostavi postavlo moštva s te tekme.

Verifikacije igralcev:
S pravico nastopa 2. novembra 1935: za Gorenjca Klinar Franc, Glavič Stankov; za Grafiko Keržič France; za Ilirijo Verovšek Mitja.
S pravico nastopa 2. novembra 1935, 25. januarja in 25. aprila 1936: za Ilirijo Kogovšek Miloš, Dežman Pavel, Kroupa Pavel; za Jadran Doležal Hinko; za Koroščan-Kr Golob Rado; za Rapid Sinkovič Ivan; za Reko Černe Dušan.

Ostale nogometne tekme

Ljubljana: Prvenstvo II. razreda: Svoboda : Korotan 3:1, Grafika — Jadran 4:1, Mars — Sloga 0:0, Slovan — Reka 2:1. Juniorsko prvenstvo: Slavija — Hermes 1:1, Mars — Korotan 1:1, Reka — Mladika 2:1, Jadran — Svoboda 1:0. Predtekma k Iliriji — Primorje: Ilirija — Hermes 1:1.

Dunaj: Prvenstvene tekme: V soboto: WAC — Libertas 3:1, Favoritner AC — FAC 3:1. V nedeljo: FC Wien — Wacker 5:4, Admira — Rapid 4:2, Vienna — Sportklub 3:2, Hakoah — Austria 3:1.

Budimpešta: Szeged — Törökös 1:1, Ujpest — Soroksar 6:0, Hungaria — Budafok 2:1, Ferenczvaros — Phöbus 3:1, III. okraj — Attila 6:1, Peč II — Salgotarjan 4:2.

Praga: DSV Zatec — SK Prostějov 2:2, ASK Kolin — Mor. Slavija 1:1.

Milan: FC Milano — Grasshoppers (Curih) 3:3.

Trst: Triestina — komb. moštvo Peskaya Dobrezina 3:2.

Meddržavne tekme

Praga: Češkoslovaška — Italija 2:1 (0:0). Tekma za Švehlov pokal, v skrajno neugodnem vremenu pred 15.000 gledalci. Obe moštvi sta bili v vseh delih enakovredni. Vsi goli so padli šele po odmoru, in sicer za ČSR v 7. in 35. min. po Horaku, za Italijo pa v 30. min. po Pittu. Sodil je Spanec Escartino.

Genova: Italija B. — Češkoslovaška 3:1. Zeneva: Švica — Francija 2:1.

PREKO OCEANA
z otoka Jamaica
uvažamo naš
OLD JAMAICA RUM
KINGSTON
Likerji
Pokorny

kaj SK Jugoslavije v Celju dne 3. novembra na progi 7¼ km. Proga se začne na Glaziji, teče proti Babnuemu, zavije proti levomu bregu Savinje in nazaj na igrišče. je ista kakor za državno prvenstvo. Pravico udeležbe ima vsak klub, ki je verificiran pri JLAS, kakor tudi sekcije drugih klubov. V moštvo se postavijo na manj 4 tekači, placirajo se pa prvi trije. Moštvo, čigar tekači dobe najmanjše število točk, se proglasi za zmagovalno ter prejme pokal, ki postane trajna njegova last po treh zmagah zapored ali petih s presledki. Najboljše celjsko moštvo pa dobi še posebej maniši pokal pod istimi pogoji. Prvi pokal brani SK Ilirija Ljubljana, drugega pa SK Jugoslavija Celje. Prvi trije na cilju dobe priznanico. Prijave se pošiljajo na klub Prijavnina 5 Din za posameznike, moštva 15 Din. Tekmuje se po pravilih JLAS. Začetek ob 10.30 dopoldne.

Razpis propagandnega crosscountry teka za juniorje letnikov: 1916, 1917, 1918. In 1919, ki ga priredi SK Jugoslavija na Glaziji dne 3. novembra. Proga teče proti Babnuemu, zavije nazaj proti levomu bregu Savinje in nazaj na igrišče. Dolga je 2 km. Pravico udeležbe ima vsak klub in član kateregakoli kluba, spadajoč med juniorje B in C. Prva trojica na cilju dobi priznanice, isto prvo moštvo. Za zmagovalno se proglasi tisto moštvo, ki doseže najmanjše število točk. Tekmuje se po pravilih JLAS. Prijavnina se pošlje na klub: 2 Din za osebo, 5 Din za moštva. Moštvo tvori 4 tekači, v placement pridejo prvi trije.

Finci na novih potih

Precej presenetilo je mednarodni lahkoatletski svet, da so se Finci kar naenkrat odločili za nov način treniranja svojih lahkoatletov. Namesto železnega trenirga, o katerem sta nekoč Nurmi in Ritola pridigala kot neobhodnem pogoj za vsak večji uspeh, hočejo zdaj uvesti zmernesje sisteme. Sli so celo tako daleč, da so si za olimpijskega trenerja najeli Angleža. Kako bo neki zdaj? Finci so bili — razen na kratkih proгах — skoraj na vseh mednarodnih prireditvah neprekošljivi. Kaže, da so v lahkoatletskem sportu utrali popolnoma nova pota in treba je počakati, ali so imeli prav oni, ki so zavrgli bogate skušnje Nurmija in ostalih, s katerimi so se proslavili po vsem sportnem svetu.

Vremenski pregled

Evropa: Visok pritisk nad severno in zapadno Evropo. Ciklon deževnih dob se približuje severni Evropi. Depresija vztraja na jugovzhodnem delu Evrope in izziva dež na Balikanskem polotoku. Jugoslavija: Manjša zjasnitev je nastopila na zapadnem in severozapadnem delu kraljevine. V ostalih predelih vlada oblačno in deževno vreme. Temperatura je padla po vsej državi. Mrzle Vodic 0, Skoplje 19.

BENGALI

Novosadska vremenska napoved za danes: Oblačno vreme po vsej kraljevini z manjšo zjasnitvijo v zapadnih krajih. Deževalo bo mestoma zlasti v južnih krajih. Temperatura se bo nekoliko zvišala.

Umrla je v Ljubljani gospa Pavla Šega, profesorjeva vdova. Pogreb ugledne pokojnice bo jutri, v torek ob pol 16. iz Kresije. Blag ji spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Film ZKD. Danes in jutri ob pol 15. neprekljeno zadnjikrat »Pastir Kostjač. Vstopnina 3.50, 4.50 in 6.50 Din.

Se nekaj dni in bomo videli največji film sezone »Bengali«.

Za drugi koncert Ljubljanske ilharmonije, ki bo danes ob 20. v Unionu, so vstopnice v predprodaji pri dnevni blagajni kina Uniona od 11 do 12, in popoldne od 15. ure dalje ter zvečer pred koncertom istotam.

IVA DRAHSLER naznanja v svojem in v imenu vseh ostalih sorodnikov žalostno vest, da je danes popoldne mirno v Gospodu zaspala ljubljena teta in svakinja, gospa

PAVLA ŠEGA

PROFESORJEVA VDOVA.

Blago rajniko bomo spremili na njeni zadnji poti v torek 29. oktobra 1935. ob pol 4. popoldne izpred hiše žalosti, šolski drevored 2 (Kresija) na pokopališču pri Sv. Križu.

Ljubljana, 27. oktobra 1935.

TEDEN DNI FILMA

Dva obraza Indije

Tisto znano krilatice o dveh obrazih vzhoda je najbrž že vsakdo slišal. Prvi so jo izrekli izkušeni poznavalci tropskih krajev; nanaša se na obraz, ki ga kaže vzhod Evropeu, in na resnični obraz, ki se pokaže le v prav redkih primerih, ter je navadno nam vsem nerazumljiv in skrivnosten. O teh dveh obrazih, ki ju je v nekaj vrstah nemogoče prav pokazati in pojasniti, kakor je nemogoče doumeti večni, skrivnostni nasmešek Bude ali boginje Kvanon, bomo tu govorili. Ta dva obraza se nam namreč presenetljivo verno pokazata v filmu »Bengali«.

BENGALI

Pred štirimi leti se je napotila odprava pod vodstvom znanega raziskovalca in filmskega režiserja Ernesta Schoeda, ki je zaslovel že po svojih filmih »Rangus« in »Changus«, proti severno-zapadnim goram Britanske Indije, da bi napravila tam prve posnetke za veliki film iz življenja bengalskih jezdecov. Bengalski jezdecji so oddelek angleške vojske v Indiji. Povprečen Evropec je izvedel za te kote sveta, ki so za svetovni mir neizmerno važni, šele v zadnjih letih, ko je bivši afganistanski kralj Amahulah prišel v Evropo. Prebivalci, nezgodljubne gorske planote, ki leži med Indijo in Rusijo, so si med setoj smrtni sovražniki. Vsak dan se vnamejo spori med njimi in angleškimi oblastvi. Vse pogodbje ne zaležejo prav nič. Kar je bilo večeraj še sveto, je danes neveljavno, kakor sploh ne bi bilo nikoli obstajalo. Če ne bi ob Kajberskem prelazu, kjer so vrata v Indijo, neutrudno stražili bengalski jezdecji, bi prestopali pokale puške v tem delu sveta.

Naloga, da posname film iz življenja te pešice belcev, ki so danes gostje pravljite bogatare indijskega kneza, jutri pa v boju z najbolj divnimi plemeni pod Himalajo, kjer morajo staviti vsak trenutek svoje življenje na kocko, je bila kakor nalašč Ernesta Schoeda. Osemnajst mesecev je prebil v teh krajih in ustvaril tam podlago za ogromen film, ki je dobil potem naslov »Bengali«. Leta 1930. so se začele priprave zanj, izgotovljen pa je bil šele v decembru leta 1934.

Njegova podlaga je bil prav — drugi obraz Indije. Vsi prizori iz življenja domaćinov in angleških jezdecov, vsi boji, ki se v filmu odvijajo, so bili posneti v Indiji, pač pa je bilo nemogoče poslati glavne junake filmske zgodbe za več let

v Indijo, da bi tam film izpopolnili in dokončali. Zato so morali ameriški geologi in zemljepisni poiskati v Ameriki pokrajino, ki bi bila čim bolj podobna indijski scenariji. Po dolgem iskanju so se oddčili za Dolino svetega Fernanda in gorovje, ki se vleče od hriba »Lone Pine« (Samotne jelke) do Mount Whiteya, najvišje gore v tem predelu. Pokrajina je indijsko-afganski tako čudovito podobna, da stoltni Indov, ki so sodejvali tudi pri tem delu filma, niso mogle odkriti nobene bistvene razlike. Se celo podnebje je skoraj isto in prav tako zahrbtno. Podnevi je nepopisno vroče, ponoči pa mrzlo. Gary Cooper, ki je igral v tem filmu glavno vlogo, si je pri tem neko noč nakopal pljučnico, ki ga je za šest tednov priklenila na posteljo.

Da so zgradili pravi »drugi obraz Indije«, so morali spraviti v to samotno gorsko pokrajino 350 konj, 40 velblodov, 20 slonov in še veliko število drugih živali. Zgraditi je bilo treba ogromno taborišče, ki je imelo lastno elektrarno in vodovod. Delovno polje ekspedicije se je raztezalo 40 milj

na široko. Ni manjkalo tudi prav resnih nezdov. Zrak je v tej višini zelo redek in to učinkuje včasih naravnost pogubno za ljudi in živali. Med »krotke« leoparda in leve, ki so jih privedli s seboj, se je vmešal divji lev — samotar, ki pa so ga odkrili, še preden je mogel napraviti kaj škode. Indijci, ki se jih je ekspedicija pridružila okoli štiri sto, niso dosti trpeli zaradi kač, pajkov in divjih ptic, ker so jih bili že iz svoje domovine vajeni, pač pa belci, ki jim je bilo vse to nekaj novega. Da so voditelji odprave preprečili vse spore med Indijci in mohamedanci, so morali vzeti s seboj posebne tolmače in — kuharje, da so ustregli vsem pripadnikom posebnih kast.

Preskrba ogromne ekspedicije je bila prav težaven problem. Uvesti so morali poseben avtomobilski promet z najbližjim mestom, da so spravili vsak dan petnajst avtomobilov živih v gore.

Pa to še davno niso vse težave, ki jih je bilo treba prenesti. Njihov efekt je bil ta, da je stal ves film podrgul milijon dolarjev, kar je tudi za Hollywood in filmsko industrijo v današnjih razmerah ogromna vsota.

Plemena, ki so v veliki premoči, prenašati morajo nezdravo podnebje in biti neprestano na preži pred zasedami svojih nepreručljivih in krvoločnih nasprotnikov.

V tak milje je postavil režiser Henry Hathaway dejanje tega slovitega filma, v sredo bojev za obstanek in čast. Tri mlade ženske je dal v osredje drame, tri mlade ljudi, ki šele spoznavajo življenje in morajo zapravljati svoje dni v tej nevarni samotni. Jasno je, da mora iz tega v filmu nastati konflikt, ki grozi uničiti vse.

Spletke zahrbtnih poglavarjev gorskih plemen so glavno gibalno teko filma. Z njimi je v zvezi mlada vohunka Rusinja Tanja, ki zvali bengalske jezdecje v zasedo, od koder se iz te težavo rešijo. Napeti boji, čudoviti prizori, ki jih doslej še nihče ni ujel na filmski trak, — vse v tem filmu, ki je nepopisna slika obeh obrazov Indije, dežele in ljudi ki jih doslej še nihče ni mogel prav razumeti in jih tudi nihče ni bo.

se zgodi nesreča: roka, ki mora neprestano ponavljati isti gib pri stroju, seže namesto tega za muho, med tem pa se tekoči trak odvijeta dalje in z njim vred majhna napaka v izdelavi ki se ne da več popraviti. Sicer plane nesrečni možak takoj v strahu za nepopolnim strojem, toda prepozno. Ze je nastal avto, ki ga ni mogoče prodati. Zato vrže tovarna nesrečnega delavca na cesto. Sromak prileti s tako silo na cesto, da pristane v rokah prometnega stražnika, ki z rdečo zastavo ureja promet. Izenadna ima številka 54. 632 to rdečo zastavo v rokah in postane — seveda proti svoji volji — voditelj hude demonstracije proti bogatinom. Film se konča s tem, da spozna možak, ki ga je tovarna izpljunila, nezmišelnost moderne civilizacije in postane puščavnik. Charlie Chaplin v pragozdu: osamljen, brez sredstev, vendar pa zadovoljen, tako vzame od nas slovo največji filmski komik sveta, možak, ki nosi pod oguljenim cilindrom grenko sladko filozofijo smeha, v ogromnih čevljih, ki jih pozna ves svet.

Upamo, da ga bomo tudi pri nas kmalu videli.

Pet knjig za 20 Din vam da edino Vodnikova družba

ostala osamljena ter ni mogla koristiti družbi kot biološka jedinica. Pravi pomen materinstva za organizem žene bo kmalu znan od vseh podrobnosti. Njegovi obrisi pa so že zdaj znani in kažejo, da bo treba vprašanje žene postaviti na docela novo bazo.

Družba mora poskrbeti, da bo vsaka žena lahko mati, ker je to v interesu družbe in žene. Urediti je treba možnost rojenja pri slabo situiranih ženah. Materinstvo ni luksuz, na katerega je treba gledati s sentimentalnostjo. Deci ne smemo življenja omejevati, ampak omogočati.

Socialna indikacija, združena z medicinsko, naj bo samo tam dovoljena, kjer je žena rodila že toliko otrok, da je zadostila zahtevi družbe, to se pravi najmanj štiri otroke, ali pa kjer je bolna, da bi vsako novo rojstvo ogrozilo njeno življenje.

Opazamo pa, da število rojstev pri nas pada samo pri bogatih slojih, pri tistih ljudih, ki iz komodnosti nočejo imeti otrok. Žena podleže sugestivni zahtevi svojega možaka, naj ne rodi. To so tisti zakoni, ki jim je višek življenja akt, drugo pa postranska stvar. Mož zahteva od svoje žene, naj bo lepa, in je prepričan, da se bo njeno telo deformiralo, če bo rodila.

Toda ti ljudje se ne zavedajo, da nimajo prav. Škoda, ki jo povzroči prikrajšanje za materinstvo na lepoti, je dosti večja kakor pa škoda na lepoti po porodu. Morda ostane žena za nekaj časa lepa, toda prišli bodo časi, ko bodo same na sebi začele opaziti nenaden razpad vsega telesa in te žene bodo prej grde kakor tiste, ki so rodile. In pri teh ženah je klimakterij dosti težji kakor pri njihovih tovariščah — materah.

So pa tudi žene, ki imajo tak pokle, da se morajo odreči materinstvu, zlasti intelektualke. Vendar pa je tudi tu le obilo sugestije. Ni res, da bi ženi v intelektualnih funkcijah materinstvo škodovalo. Škoda ima taka žena samo pri času, toda zaradi te škode si z materinstvom pridobi toliko lepega, da nadoknadi s tem svojo izgubo.

Če se to uveljavil zakon o zaščiti nosečih žene, bo dosti manj splavov, kakor pa jih je zdaj.

Družba zahteva, da samica ne sme biti mati. Toda upoštevati moramo, da je na svetu dosti več žensk kakor moških in da je zaradi tega avtomatično prikrajšan precejšen odstotek žensk za svojo najsvetlejšo pravico in dolžnost. Premagati bo treba zakon konvencionalnosti in to se bo kmalu doseglo, kadar bosta imela oba spola enake pravice.

Iz akvaristove torbe

O slepi jamarici in drugo
Kamorkoli se ozremo v kraljevstvu živalstva, povsod najdemo bitja, ki so si v nečem slična. Med ribami n. pr. so tilija, ki so po vnanosti več ali manj podobna žabam, krkonom, pticam in katam. Med sesalci je ostal kit zvest zibelci življenja, vodi; ključna si je omislil račji klun, klokan pa so podobni že davno izumrli plazilec velekuščarjem. Še večja je pa sličnost poedinih, v razne živalske skupine spadajočih bitij za časa embrionalnega razvoja in jajčeca. Ko primerjamo embrije nekaterih ptic, rib in opic, nam postane sličnost tako očita, da ni dvoma o skupnih pradedih.

Zanimivo je proučevanje prehodnih členov v verigi razvitka, ki tvorijo zvezo med nižjimi in višjimi živalmi. Ni bilo lahko najti prehoda, kajti mnogo bitij je že davno izumrlo in le bolj redko se posređi, oti naročijo zemlje kak petrefakt, ki nam manjka kot člen v tej verigi. Omenjeni prehod ali zvezo tvorijo bitja, ki pokazujejo težnjo po razvitku notranjega tržega organa, z opuščanjem vnanjega plašča ali pa oklepa. Pri školjkah, vrh, raki in žuželkah na pr. ni v notranjosti ničesar trdega, mehki notranjost daje oporo samo vnanji plašč, oklep ali pa lupina. S teh vidikov razlikujemo torej dve skupini živalic. Prehod iz ene v drugo, iz nižje v višjo, tvori skupna kordat (Chordata), kjer so živalice s hrbtnično struno (Chorda dorsalis). Pri embrijih teh živalic nastane žlebiček vzdolž hrbita, ki ga v nadaljnjem razvitku novo zrasta koža popolnoma pokrije. Iz žlebiča nastane torej cev, takozvana nevrnalna cev, ki tvori steblo živčnega vejevja. Zatem se začne pod to cevjo vrstiti večje slaniče; zrastejo v organ oblike strune, ki jo imenujemo hrbtnična struna in ki tvori osovino, vzdolž katere se grupirajo ostali organi. V skupino kordat spadajo salpe, ascidije (na pr. kozolnjaki) in pa apendikularije, ki imajo črkatu truplo in dolg rep. Vse te živalice pripadajo skupini plaščarjev. Apendikularije iz opreženim repom in z zelo slabim, tenkim plaščem nas popeljejo k višjim kordatom, k cevorničnem, kamor med ostalimi spada ribi še bolj podobna škrgoustanica, splošno znani Amphioxus, ki je še brez oces. Njemu slede ribe oblostnice kot najnižji rod v skupini rib, ki jim je hrtnična in hrtnična struna s skromnimi nastvki vtrecni, ki se pri višjih rodovih vedno bolj razvijajo. Poslednjim poapneni hrustančasta okostnica vedno bolj. Take ribe imenujemo hrustančane (morski psi, skati, jesetri), ribe s pravimi vtrecni in pokostnelim ogrodjem pa kostnice.

Rekli smo malo prej, da je Amphioxus brez oces, brez oces je, ker jih ne potrebuje, kajti zarit je v blato, s tipalkami si pa poišče hrano. Tudi potočni piškur je večji del svojega življenja slep. Njegova ličinka se potika samo v blatu, oces torej ne potrebuje in šele ob koncu tretjega ali v začetku četrtega leta se ji razvijajo. V zvezi s tem razvitkom je spolna dozorelost, ličinka postane piškur, ki po svatbi spomladaj pogine. Misli bi kdo, da so tudi ribe v globinah morja, kjer vlada neprodna tema, brez oces. Globokomorske ribe so potonke plitkovodnic, ki so se v teku dolgih vekov prilagodile življenju v globinah. Oči jim niso pokrnele, večina njih pa izžareva svetlobo, ki za silo razsvetljuje temo. V jamah pa naletimo na ribe, ki so slepe,

katerim so oči okrnele, ker jih ne potrebujejo. Taka riba je slepa jamarica (Ambylopsis spelaeus). Njena barva je seve belkasta, kakor sploh pri večini jamskih živalic. Trup je čekat ob bokih malo stisnjen, rep dolg in ozek. Pri tej ribici, ki je sorodnica živorodnih krapovcev, so oči vidne le še pri mladitvah in jajčecu. Omenjena riba zraste na 10 cm. Če se dotaknemo gladine, dasi prav rahlo in oprežno, pobeigne takoj na dno, tako prelinjena so ji čutila. Sicer je na spretna plavalca in lovi majhne ribice in druge živalice samo na podlagi tenkočutnosti za najneznatnejši gibljaj v vodi. Gobček je zelo širok, zato se nam vidi glava sploščena. Vse ribe, ki žive v temi so širokih velikih temnih ust, ker plen nikakor, oziroma le nejasno vidi, ter je vseeno, kje ga zagrabijo, glavno je da ga sploh dobe, zato pa morajo biti demenzije ust velike.

Množestveni morilec

Policijske oblasti v Jassiju so te dni odkrile niz zverskih umorov, ki jih je izvršil neki brezposelni, po imenu Teacius s svojo ljubico. Prežal je v nekem samotnem gozdu na moške, katere je bil zvalil tja s svojo ljubico, ter jih je zasacil v njeni družbi, ubil in zakopal. Policija je odkrila naprej šest žrtve lokavega zločinca.

Preiskava je dognala, da je Teacius (ali Tkačuk?) izvalil na ta način še trinajst drugih moških v zasedo in jih ubil. Vsega skupaj je poslal na drugi svet 21 moških. Zerteu se zakopal večinoma v zemlji pod sobo, kjer je stanoval, zato mu tako dolgo niso mogli priti na sled. Zločinec priznava svoja dejanja in se niti malo ne kesa svojega početja.

Vrabci rešili starca

V Galbrunnu na Nižnjem Avstrijskem se je zgodilo, da so vrabci rešili nekemu staremu možu življenje. Franz Oberhuber je že dvajset let krmil vaške vrabčke pred svojim oknom. V zadnjih dneh so ljudje opazili, da se vrabci zbirajo pred njegovo hišo in na moč vresčijo. Končno so pogledali, kaj je s stvarjo in so našli starca nezavestnega v postelji. Kap ga je bila napravila nesposobnega za vsak gib. Zdravnik je odredil, da so ga takoj prepeljali v bolnišnico, kjer so mu v zadnjem trenutku rešili življenje.

Oporoka kralja whiskyja

Odpril so testament letos poletni umrlega angleškega kralja whiskyja, lorda Wolavingtona, ki je zapustil nekaj nad sedem milijonov funtov. Po očetu je podedovala ogromno premoženje lordova edina hči, poleg tega pa se je lord v volili spomnil nad sto svojih nameščencev, ki so pospeševali blaginjo njegovega podjetja. Ti legati so precej znatni. Zanimivo je, da bo država dobila od lordovega premoženja okolu tri in pol milijona funtov, skoraj polovico zapuščine.

Samomorilni poskus sina Oskarja Straussa

V Varšavi je izvršil samomorilni poskus Erwin Strauss, sin znanega skladatelja Oskarja Straussa. Kaj ga je dovedlo do tega koraka, ni znano. Vzel je strup. Njegovo stanje je resno.

PRI ZAPRTJU IN MOTNJAH V PREBAVI

vzeti jutraj na prazen želodec čašo

Franz Josefove grenčice

Registrirano od ministrstva za soc. politiko in nar. zdravje S. br. 15.485 od 25. V. 1935.

Vsekako je materinstvo izven zakona manjše zlo kakor splav. Razen tega splav, tudi zdravniški, ni nikoli brez nevarnosti. Žena, ki pogosto splavi, ima zmeraj težkočte. Zato se trudimo vsi, da bi to zlo odpravili in to se da zaenkrat samo z raznimi antikoncepcijskimi sredstvi. S tem se zanošenje odloži, vendar pa tudi to odlašanje ne sme biti predlog. Seveda naj bo pri tem merodajna žena, ne pa možki. Današnja žena naj ne rodi 10 otrok, toda tudi abortira naj ne, ker utegne biti to za njo katastrofalno. Potrebna nam je socialna zaščita žene, ne pa socialna indikacija.

Kakšne bodo posledice, če se uvede socialna indikacija? Pri nas v Srbiji ta, da bo žena, ki je doslej splavila enkrat na leto, splavila zdaj štirikrat in da jo bo mož še manj varoval, kakor jo je doslej. Socialna indikacija je nevarno orozje. Je kakor morfij, ki samo za trenutek ublaži bolečine in zatire simptome bolezn. Položaj žene bo postal še hušji, pomagano pa ji ne bo nič.

V Rusiji so imeli s socialno indikacijo razen dobrih izkušenj tudi obilo slabih. Toda upoštevati moramo še razen tega, da je tam položaj žene docela drugačen. Ženo je treba naučiti, da ne bo zanosila, ne pa jo goniti k zdravniku, da odpravi. Dosti žena je že plačala splav, tudi zdravniški, s smrtjo, posledice pa so se pokazale skoraj pri vseh. Prav vprašanje raka na maternici je največkrat v zvezi s splavom.

Vsako sredstvo, ki ga hočemo uvesti, mora pomagati, ne pa škodovati. In socialna indikacija nam ne bo prav nič pomagala.

Zapiski

Moralne ideje. Pravnik D. Tomšič pravi v svoji zanimivi knjigi: Moralne ideje, religija in zakoni kao regulatori fertiliteta, da vrši v Srbiji okoli 70% žensk splave, a vendar je bilo 1. 1922. obsojenih vseh skupaj 5 oseb v severni Srbiji, v južni Srbiji pa samo ena oseba. »Samo slabaj ali zloba pripeljeta ženo zaradi umetnega splava na zadržano klop; vsi triumfirajo, ali ne morda užaljena pravica. Ena žena plačuje, do čim jih 10.000 ostaja nezakonzanih, ker tudi sam zločin ostaja prikrit.«

Zaradi splava so obsojeni le malj ljudje. Dr. Ferdo Culiničič, pred-ednik okrožnega sodišča v Beogradu, objavlja v svoji zanimivi knjigi »Žena u našem krivičnom pravu«, nekaj številki iz kriminalne statistike iz 1. 1922. in 1923. Iz nje se more videti

Iz akvaristove torbe

O slepi jamarici in drugo
Kamorkoli se ozremo v kraljevstvu živalstva, povsod najdemo bitja, ki so si v nečem slična. Med ribami n. pr. so tilija, ki so po vnanosti več ali manj podobna žabam, krkonom, pticam in katam. Med sesalci je ostal kit zvest zibelci življenja, vodi; ključna si je omislil račji klun, klokan pa so podobni že davno izumrli plazilec velekuščarjem. Še večja je pa sličnost poedinih, v razne živalske skupine spadajočih bitij za časa embrionalnega razvoja in jajčeca. Ko primerjamo embrije nekaterih ptic, rib in opic, nam postane sličnost tako očita, da ni dvoma o skupnih pradedih.

Zanimivo je proučevanje prehodnih členov v verigi razvitka, ki tvorijo zvezo med nižjimi in višjimi živalmi. Ni bilo lahko najti prehoda, kajti mnogo bitij je že davno izumrlo in le bolj redko se posređi, oti naročijo zemlje kak petrefakt, ki nam manjka kot člen v tej verigi. Omenjeni prehod ali zvezo tvorijo bitja, ki pokazujejo težnjo po razvitku notranjega tržega organa, z opuščanjem vnanjega plašča ali pa oklepa. Pri školjkah, vrh, raki in žuželkah na pr. ni v notranjosti ničesar trdega, mehki notranjost daje oporo samo vnanji plašč, oklep ali pa lupina. S teh vidikov razlikujemo torej dve skupini živalic. Prehod iz ene v drugo, iz nižje v višjo, tvori skupna kordat (Chordata), kjer so živalice s hrbtnično struno (Chorda dorsalis). Pri embrijih teh živalic nastane žlebiček vzdolž hrbita, ki ga v nadaljnjem razvitku novo zrasta koža popolnoma pokrije. Iz žlebiča nastane torej cev, takozvana nevrnalna cev, ki tvori steblo živčnega vejevja. Zatem se začne pod to cevjo vrstiti večje slaniče; zrastejo v organ oblike strune, ki jo imenujemo hrbtnična struna in ki tvori osovino, vzdolž katere se grupirajo ostali organi. V skupino kordat spadajo salpe, ascidije (na pr. kozolnjaki) in pa apendikularije, ki imajo črkatu truplo in dolg rep. Vse te živalice pripadajo skupini plaščarjev. Apendikularije iz opreženim repom in z zelo slabim, tenkim plaščem nas popeljejo k višjim kordatom, k cevorničnem, kamor med ostalimi spada ribi še bolj podobna škrgoustanica, splošno znani Amphioxus, ki je še brez oces. Njemu slede ribe oblostnice kot najnižji rod v skupini rib, ki jim je hrtnična in hrtnična struna s skromnimi nastvki vtrecni, ki se pri višjih rodovih vedno bolj razvijajo. Poslednjim poapneni hrustančasta okostnica vedno bolj. Take ribe imenujemo hrustančane (morski psi, skati, jesetri), ribe s pravimi vtrecni in pokostnelim ogrodjem pa kostnice.

Rekli smo malo prej, da je Amphioxus brez oces, brez oces je, ker jih ne potrebuje, kajti zarit je v blato, s tipalkami si pa poišče hrano. Tudi potočni piškur je večji del svojega življenja slep. Njegova ličinka se potika samo v blatu, oces torej ne potrebuje in šele ob koncu tretjega ali v začetku četrtega leta se ji razvijajo. V zvezi s tem razvitkom je spolna dozorelost, ličinka postane piškur, ki po svatbi spomladaj pogine. Misli bi kdo, da so tudi ribe v globinah morja, kjer vlada neprodna tema, brez oces. Globokomorske ribe so potonke plitkovodnic, ki so se v teku dolgih vekov prilagodile življenju v globinah. Oči jim niso pokrnele, večina njih pa izžareva svetlobo, ki za silo razsvetljuje temo. V jamah pa naletimo na ribe, ki so slepe,

katerim so oči okrnele, ker jih ne potrebujejo. Taka riba je slepa jamarica (Ambylopsis spelaeus). Njena barva je seve belkasta, kakor sploh pri večini jamskih živalic. Trup je čekat ob bokih malo stisnjen, rep dolg in ozek. Pri tej ribici, ki je sorodnica živorodnih krapovcev, so oči vidne le še pri mladitvah in jajčecu. Omenjena riba zraste na 10 cm. Če se dotaknemo gladine, dasi prav rahlo in oprežno, pobeigne takoj na dno, tako prelinjena so ji čutila. Sicer je na spretna plavalca in lovi majhne ribice in druge živalice samo na podlagi tenkočutnosti za najneznatnejši gibljaj v vodi. Gobček je zelo širok, zato se nam vidi glava sploščena. Vse ribe, ki žive v temi so širokih velikih temnih ust, ker plen nikakor, oziroma le nejasno vidi, ter je vseeno, kje ga zagrabijo, glavno je da ga sploh dobe, zato pa morajo biti demenzije ust velike.

Množestveni morilec

Policijske oblasti v Jassiju so te dni odkrile niz zverskih umorov, ki jih je izvršil neki brezposelni, po imenu Teacius s svojo ljubico. Prežal je v nekem samotnem gozdu na moške, katere je bil zvalil tja s svojo ljubico, ter jih je zasacil v njeni družbi, ubil in zakopal. Policija je odkrila naprej šest žrtve lokavega zločinca.

Preiskava je dognala, da je Teacius (ali Tkačuk?) izvalil na ta način še trinajst drugih moških v zasedo in jih ubil. Vsega skupaj je poslal na drugi svet 21 moških. Zerteu se zakopal večinoma v zemlji pod sobo, kjer je stanoval, zato mu tako dolgo niso mogli priti na sled. Zločinec priznava svoja dejanja in se niti malo ne kesa svojega početja.

Vrabci rešili starca

V Galbrunnu na Nižnjem Avstrijskem se je zgodilo, da so vrabci rešili nekemu staremu možu življenje. Franz Oberhuber je že dvajset let krmil vaške vrabčke pred svojim oknom. V zadnjih dneh so ljudje opazili, da se vrabci zbirajo pred njegovo hišo in na moč vresčijo. Končno so pogledali, kaj je s stvarjo in so našli starca nezavestnega v postelji. Kap ga je bila napravila nesposobnega za vsak gib. Zdravnik je odredil, da so ga takoj prepeljali v bolnišnico, kjer so mu v zadnjem trenutku rešili življenje.

Oporoka kralja whiskyja

Odpril so testament letos poletni umrlega angleškega kralja whiskyja, lorda Wolavingtona, ki je zapustil nekaj nad sedem milijonov funtov. Po očetu je podedovala ogromno premoženje lordova edina hči, poleg tega pa se je lord v volili spomnil nad sto svojih nameščencev, ki so pospeševali blaginjo njegovega podjetja. Ti legati so precej znatni. Zanimivo je, da bo država dobila od lordovega premoženja okolu tri in pol milijona funtov, skoraj polovico zapuščine.

Samomorilni poskus sina Oskarja Straussa

V Varšavi je izvršil samomorilni poskus Erwin Strauss, sin znanega skladatelja Oskarja Straussa. Kaj ga je dovedlo do tega koraka, ni znano. Vzel je strup. Njegovo stanje je resno.

PRI ZAPRTJU IN MOTNJAH V PREBAVI

vzeti jutraj na prazen želodec čašo

Franz Josefove grenčice

Registrirano od ministrstva za soc. politiko in nar. zdravje S. br. 15.485 od 25. V. 1935.

Vsekako je materinstvo izven zakona manjše zlo kakor splav. Razen tega splav, tudi zdravniški, ni nikoli brez nevarnosti. Žena, ki pogosto splavi, ima zmeraj težkočte. Zato se trudimo vsi, da bi to zlo odpravili in to se da zaenkrat samo z raznimi antikoncepcijskimi sredstvi. S tem se zanošenje odloži, vendar pa tudi to odlašanje ne sme biti predlog. Seveda naj bo pri tem merodajna žena, ne pa možki. Današnja žena naj ne rodi 10 otrok, toda tudi abortira naj ne, ker utegne biti to za njo katastrofalno. Potrebna nam je socialna zaščita žene, ne pa socialna indikacija.

Kakšne bodo posledice, če se uvede socialna indikacija? Pri nas v Srbiji ta, da bo žena, ki je doslej splavila enkrat na leto, splavila zdaj štirikrat in da jo bo mož še manj varoval, kakor jo je doslej. Socialna indikacija je nevarno orozje. Je kakor morfij, ki samo za trenutek ublaži bolečine in zatire simptome bolezn. Položaj žene bo postal še hušji, pomagano pa ji ne bo nič.

V Rusiji so imeli s socialno indikacijo razen dobrih izkušenj tudi obilo slabih. Toda upoštevati moramo še razen tega, da je tam položaj žene docela drugačen. Ženo je treba naučiti, da ne bo zanosila, ne pa jo goniti k zdravniku, da odpravi. Dosti žena je že plačala splav, tudi zdravniški, s smrtjo, posledice pa so se pokazale skoraj pri vseh. Prav vprašanje raka na maternici je največkrat v zvezi s splavom.

Vsako sredstvo, ki ga hočemo uvesti, mora pomagati, ne pa škodovati. In socialna indikacija nam ne bo prav nič pomagala.

Zapiski

Moralne ideje. Pravnik D. Tomšič pravi v svoji zanimivi knjigi: Moralne ideje, religija in zakoni kao regulatori fertiliteta, da vrši v Srbiji okoli 70% žensk splave, a vendar je bilo 1. 1922. obsojenih vseh skupaj 5 oseb v severni Srbiji, v južni Srbiji pa samo ena oseba. »Samo slabaj ali zloba pripeljeta ženo zaradi umetnega splava na zadržano klop; vsi triumfirajo, ali ne morda užaljena pravica. Ena žena plačuje, do čim jih 10.000 ostaja nezakonzanih, ker tudi sam zločin ostaja prikrit.«

Zaradi splava so obsojeni le malj ljudje. Dr. Ferdo Culiničič, pred-ednik okrožnega sodišča v Beogradu, objavlja v svoji zanimivi knjigi »Žena u našem krivičnom pravu«, nekaj številki iz kriminalne statistike iz 1. 1922. in 1923. Iz nje se more videti

Malo ali mnogo rojstev?

Predavanje zdravnice dr. Vilme Janiševe — Račkovičeve

V nedeljo zvečer je imela na povabilo Zveze akademsko izobraženih žena v Ljubljani beogradska zdravnica ga. dr. Vilma Janiševa — Račkovičeva predavanje o kontroli rojstev. Čeprav vseh smernic in vsebine ne moremo v vseh točkah aplicirati tudi na naše razmere, prinašamo kratek izvleček tega zanimivega predavanja.

Glede širjenja človeštva sta mogoči dve smernici: da omejujemo rojstva, ali pa da puščamo pridoi svoje. Čeprav se oficijelno držimo druge alternative, se pa vendar vmešavamo v delo prirode s tem, da zboljšujemo higieno in s tem zmanjšujemo umrljivost novorojencev. V starih časih, ko higiena še ni bila na današnji visoki stopnji razvoja, so epidemije kosile cele rodine, celo cela naselja in pokrajine in s tem se je avtomatično manjšalo število prebivalstva. To je bila nekakšna umetna regulacija porodov, na katere mesto je stopila zdaj regulacija v embrionalnem stanju.

Sloveči angleški sociolog Malthus je že pred več kakor pred sto leti postavil teorijo, naj bi imela vsaka rodovina samo po dva otroke. Trdil je, da se z normalnim plojenjem, brez umetnega poseganja človeka, širi človeštvo v geometričnem razmerju, sredstva za njegovo vzdrževanje pa samo v aritmetičnem razmerju. Ta teorija pa je napačna. Statistike so namreč pozneje dokazale, da bo ostalo število človeštva enako le tedaj, če bo prišlo na dve ženi sedem otrok. Te številke so ugotovili v krajih, kjer je umrljivost novorojencev manjša kakor pri nas. Pri nas popravimo to razliko s tem, da se ženske prej može, vendar pa bi morala vsaka naša žena še vzlic temu roditi štiri otroke, da se prebivalstvo ne bi zmanjšalo.

V današnji dobi, ko je gospodarska depresija udarila zlasti gmotno slabše sloje, so skoraj v vseh državah proučevali vprašanje regulacije rojstev. Dve evropski državi — Sovjetska Rusija in Letonija — sta uvedli tako imenovano socialno indikacijo, to se pravi dovoljeno odstranitev plodu iz gmatnih vzrokov, v skoraj vseh drugih državah pa je dovoljena samo zdravstvena indikacija.